

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΜΑ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 163 • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2022

Ὁ Ἱεράρχης τῶν ὄραμάτων

Πρότυπο ἱεραποστολικῆς μορφῆς!

Σπάνιος ἄνθρωπος σιωπῆς, ἡσυχίας, ταπεινώσεως, ἀπλότητος, εὐγένειας, διακρίσεως!

Μορφὴ καὶ φυσιογνωμία ἱεροπρεπῆς!

Πνευματικός ἡγέτης πού ἄντεχε τούς ἀδελφούς καὶ τὰ τεκνία του!

Συναρπαστικός στὴν δράση, τὰ ὄραματα, τὸν λόγο, τὴν συγγραφὴ!

Χαρισματικός Ἱεράρχης!

Παρήλθαν σαράντα καὶ πλέον ἡμέρες ἀπὸ τὴν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Πισιδίας, ὁ ἀπὸ Κορέας, Σωτήριος, παρέδωκε τὴν ἀγία του ψυχὴ στὸν ἠγαπημένο Κύριό του καὶ Κύριό μας.

Σὲ μία ἐποχὴ οἰκειώσεως τοῦ κακοῦ καὶ σκότους, τὸ ὁποῖο κύκλωσε τὴν γῆ καὶ τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων, σὲ μία περίοδο κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἐκκλησιαστικὴ παρουσία διαχωρίζεται ἀπὸ τὴν πνευματικότητα γιὰ νὰ ἐπιβληθεῖ ὡς ἐξουσία, ἡ ἀπουσία τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου θά γίνει στὴν τρέχουσα ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία αἰσθητή.

Ὁ Θεός μὲ ἀξίωσε νὰ τὸν γνωρίσω καὶ νὰ λάβω τὴν εὐχὴ του ἀρκετές φορές. Κάθε ἐπίσκεψή του ἦταν πραγματικὴ εὐλογία!

Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ὡς ἰλαρὸ φῶς, ἀνέπαυε καὶ μεταποιοῦσε τὴν καθημερινότητα τῆς διακονίας σὲ γλυκύτητα καὶ εἰρηνικὴ δρόσο. Σὲ μία τηλεφωνικὴ του ἐπικοινωνία μὲ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας Ἀναστάσιο, κατὰ τὴν ὁποία ἔτυχε νὰ εἶμαι παρών, διδάχθηκα ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς συνομιλίας καὶ τὸ ἦθος δύο σπάνιων ἐκκλησιαστικῶν μορφῶν. Μᾶς ἐμπιστεύθηκε πρὸς ἔκδοσιν τὰ ἔργα του. Χάρηκε τὴν ἔκδοσιν τῶν δύο βιβλίων του. Ἀκολουθοῦν ἀκόμη δύο πού θά ἐκδοθοῦν ὡς ἐλάχιστο ἀντίδωρο στὴν μνήμη του καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μία μεγάλη προσφορά του εἶναι ἡ μετάφραση τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τοῦ Προσευχηταρίου στὴν περσικὴ διάλεκτο φαρσί, ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο δούλεψαν ὑπὸ τὴν ἐπίβλε-

ψῆ του συνεργάτες του καὶ τὸ ὁποῖο μᾶς παρέδωσε πρὸς ἔκδοσιν.

Ἡ ἀγωνία του γιὰ τὴν διδασχὴ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ δὲν εἶχε τέλος. Τὰ κηρύγματά του στὴν ρωσικὴ, τὴν τουρκικὴ, τὴν περσικὴ γλῶσσα, μᾶς τὰ ἐμπιστεύθηκε γιὰ νὰ δημοσιευθοῦν στὴν ἴστοσελίδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Πολλοὶ ὠφελήθηκαν. Καὶ ἡ χαρὰ του ἦταν χαρὰ μας. Χαρὰ πασχάλια.

Διότι, ὁ Μητροπολίτης Σωτήριος, ὅταν ζητοῦσε κάτι γιὰ τὴν Ἐκκλησία, μᾶς προσέφερε ἓνα πολύτιμο δῶρο, μίᾶ ἀνείπωτη εὐλογία: μᾶς ἔκανε καλύτερους στό διακονικὸ μας ἔργο, πιο ἀνοιχτούς στὸν κόσμον. Μᾶς μετέδιδε πρωτοχριστιανικὸ ἐνθουσιασμό, προφητικὴ ἀνησυχία καὶ βέβαια ἐλπίδα γιὰ τὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας.

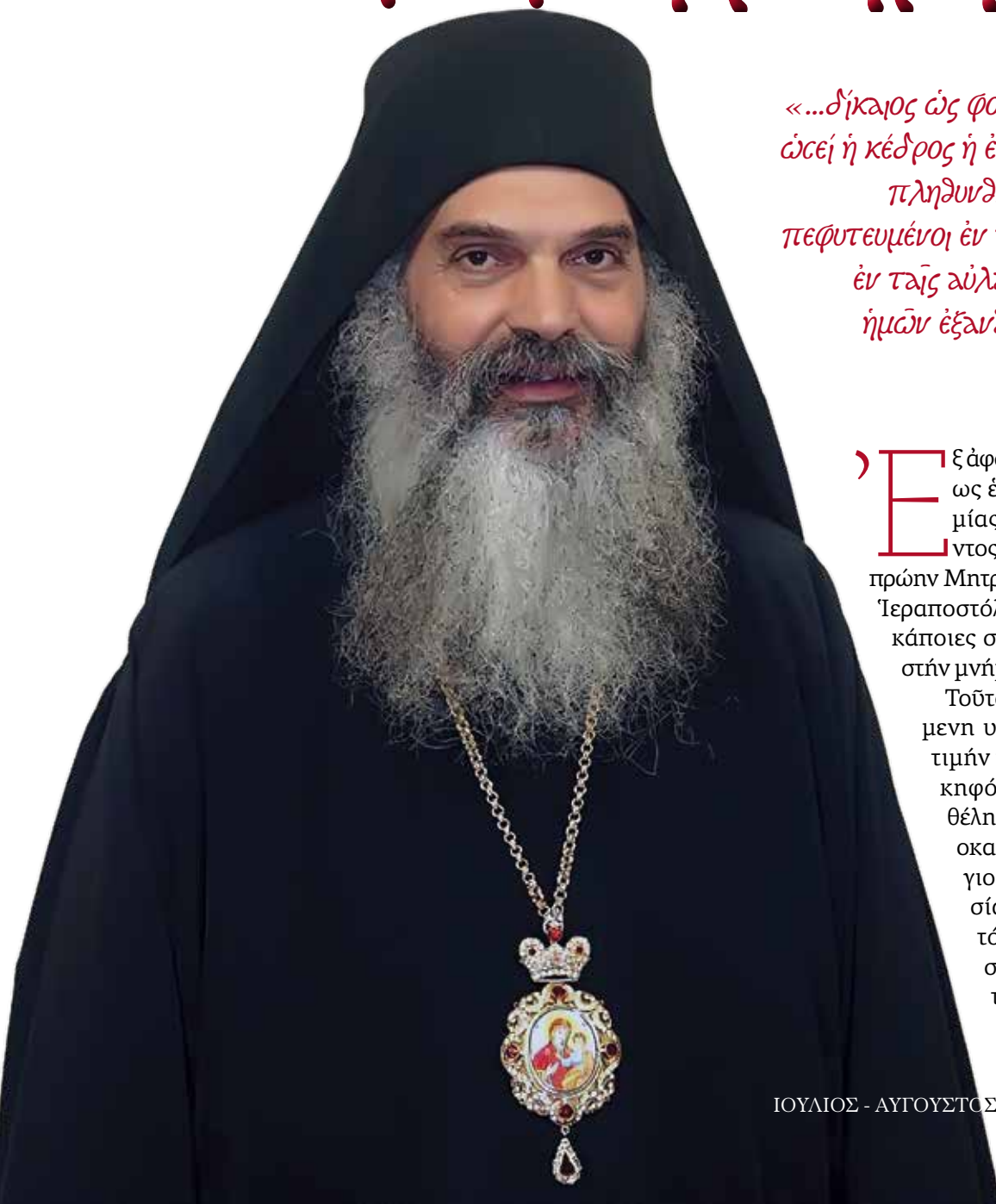
Ἐλπίδα ἰδική μας πλέον εἶναι ὅτι ἐκεῖνος, ἀναπαυμένος στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, θά ἱεουργεῖ καὶ θά εὐχεται στό οὐράνιο θυσιαστήριον γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τούς καρπούς πού ἀκούραστα ἐκεῖνος ἔσπειρε, τὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο ἐκεῖνος ἀφιέρωσε καὶ ἀνάλωσε τὸν βίον του.

Ἄς ἔχουμε τὴν εὐχὴ σου, ἅγιε τοῦ Θεοῦ Ἱεράρχα!

† Ὁ Φαναρίου Ἀγαθάγγελος
Γενικός Διευθυντής
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Νικηφόρου Ἀρχιερέως αἰωνία ἡ μνήμη

«...δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει,
ὡσεὶ ἡ κέδρος ἢ ἐν τῷ λιβάνῳ
πληθυνθήσεται

πεφυτευμένοι ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου,
ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ θεοῦ
ἡμῶν ἐξανθήσουσιν...»

Ψαλμὸς 91, 13-14

Ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπληρώσεως ἑνὸς ἔτους ἐκ τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀειμνήστου Γεροντος Νικηφόρου Ἀρχιερέως πρώην Μητροπολίτου Κινσάσας, τοῦ Ἱεραποστόλου, θέλησα νά γράψω κάποιες σκέψεις γιά νά φέρουμε στήν μνήμη μας τό πρόσωπό του.

Τοῦτο τό πράττω ὡς ὀφειλόμενη υἱική τιμή, καθώς πρός τιμήν του φέρω τό ὄνομα Νικηφόρος καί συνεχίζω τήν θέλησή του νά τιμῶ τόν νεοκαταταγέντα στό Ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας Ἅγιο Νικηφόρο τόν Λεπρό, κατά τήν ὀρισμένη μέρα τῆς ἐορτῆς του, 4 Ἰανουαρίου καί πάντοτε.

Αὐτές οἱ γραμμές ἀποτελοῦν ἀπαύγασμα προσωπικῶν ἐμπειριῶν πλησίον του, συζητήσεων μέ παλαιότερους κληρικούς τῆς Μητροπόλεως μας καί διαφόρων δημοσιευμάτων ἀπό τό διαδίκτυο ἢ συνεντεύξεων τοῦ ἰδίου.

Ὁ μακαριστός Μητροπολίτης Κινσάσας ὑπῆρξε αὐτό πού περιγράφει ὁ παραπάνω στίχος τοῦ Ἱεροῦ Ψαλμῶδου, ἕνας δίκαιος ἄνθρωπος. Ὡς δίκαιος ἄνθιζε συνεχῶς καί αὐξανε, ὅπως ὁ φοίνικας, καί πλήθυνε, ὅπως τὰ κέδρα τοῦ Λιβάνου.

Ἔτσι, καθὼς ἦταν φυτεμένος στόν οἶκο τοῦ Θεοῦ, στίς ἀλές τοῦ Κυρίου, ἄκμαζε καί καρποφοροῦσε ἀρετές ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ πού βρισκόταν στήν ἀνάγκη εὐρεσης τῆς ἀληθείας.

Ἔδωσε μέ τόν ἀγῶνα του καί τήν ἀφοσίωσή του στήν Ἐκκλησία, τό Φῶς τῆς ἀληθείας, σέ λαούς πού βρισκόνται στό σκοτάδι. Αὐτό τό ἔργο τό ἐπετέλεσε μέ αὐταπάρνηση, χωρίς νά κυνηγᾷ τήν τακτοποίησή του ἢ τό συμφέρον του ἢ τήν βόλεψή του.

Υπῆρξε ἕνας ἀκάματος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου καί ἀφοσιωμένος στό κήρυγμα τῆς μετανοίας καθὼς πρῶτος διήγαγε τόν βίο του ἐν μετανοίᾳ. Ὅπου καί νά πήγαινε, ὅπου καί ἂν βρισκόταν, ἡ παρουσία του ἔδιδε ἀφορμή νά καλλιεργοῦνται οἱ ἀρετές ἐκάστου καί νά καλλιεργεῖται τό Ἐκκλησιαστικό καί Χριστιανικό φρόνημα, ὥστε βῆμα τό βῆμα, πέτρα τήν πέτρα, νά χτίζεται ἡ ἐπιθυμία τῆς συνάντησης μέ τόν Θεό διὰ τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς γνήσιος ἐργάτης τοῦ ἀμπελώνος τοῦ Μεγάλου Γεωργίου καί τῆς ποιμνῆς τῶν λογικῶν προβάτων τοῦ ἑνός Ποιμένα ὑπῆρξε φιλακόλουθος, ἀναπαυόταν στήν προσευχή καί ἐπεδίωκε τήν Εὐχαριστιακή Σύναξη τῶν πιστῶν, τῆς ὁποίας ὑπῆρξε Ἀρχιθύτης ὥστε ὅλοι νά εὐλο-

γοῦνται ἀπό τήν συμμετοχή τους στή μετάληψη τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Ἀναστημένου Χριστοῦ.

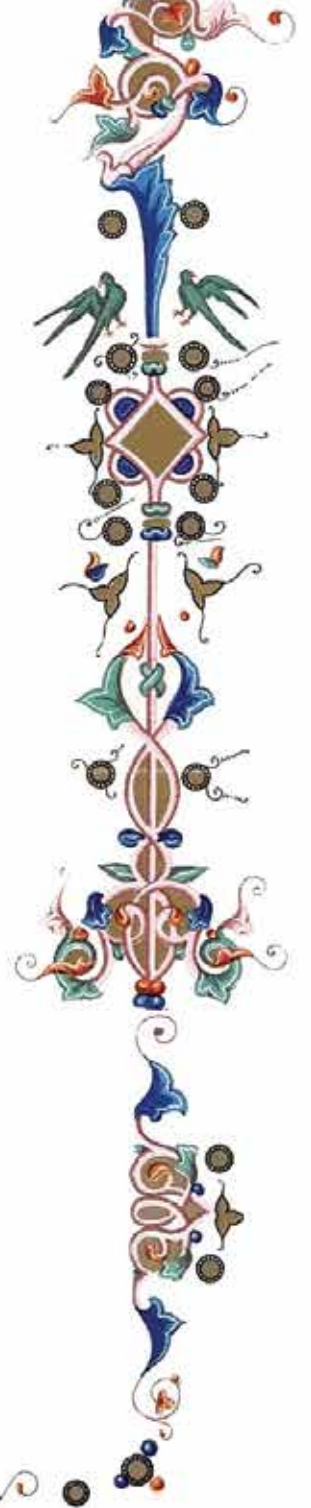
Βοηθοῦσε τοὺς ἐμπεριστάτους τῆς Μητροπόλεως του, δίδασκε καί νουθετοῦσε πνευματικά τοὺς νέους, κήρυττε τό Εὐαγγέλιο σέ ἄνθρωπους πού δέν εἶχαν ξανά ἀκούσει γιά τόν Χριστό, τελοῦσε ἀνελλιπῶς τήν Ἀναίμακτη Θεία Ἱερουργία, ἔκανε πράξη αὐτό πού ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός ὁ Θεολόγος ἔλεγε γιά τό τί εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος, «τό ἀρπᾶσαι κόσμον καί δοῦναι Θεῶ καί Θεόν ποιῆσαι τόν ἄνθρωπον».

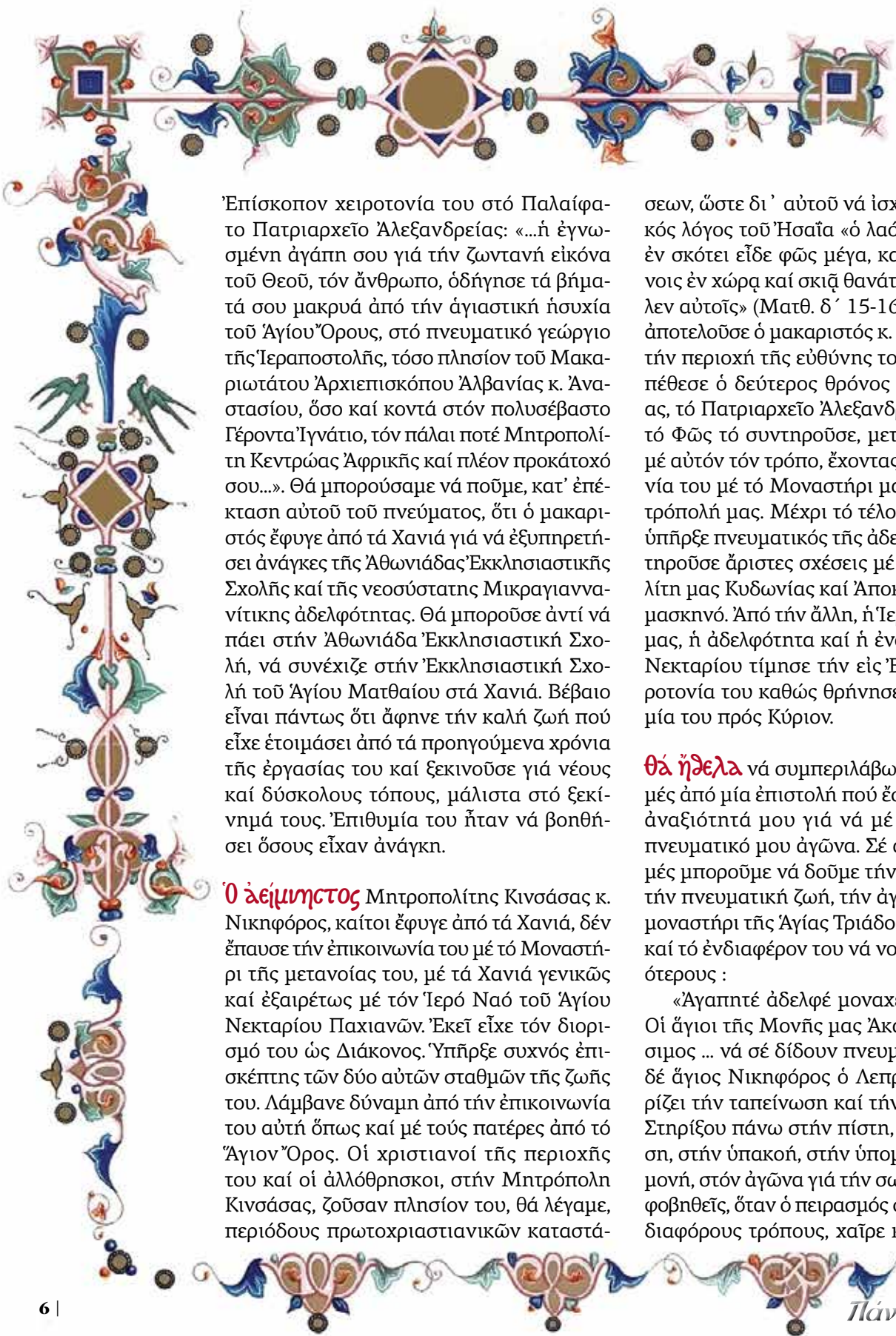

Όταν ο αδελφός του, ο Δημήτριος, έκοιμήθη σέ βρεφική ηλικία, ο πατέρας του έτρεξε στόν πνευματικό του, πατέρα Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο, γιά νά έξομολογηθεί καί νά βρεί παρηγοριά γιά τό θλιβερό συμβάν. Έκει εξέφρασε ένα παράπονο. Γιατί ο Θεός πήρε τόν Δημήτριο ο οποίος υπήρξε υγιέστατος καί δέν πήρε τόν Γεώργιο ο οποίος υπάρχει φιλάσθενος; Έτσι λεγόταν κατά κόσμον ο Μακαριστός Κινσάσας κ. Νικηφόρος, Γεώργιος. Τότε έλαβε τήν απάντηση οτι τόν Δημήτριο ο Θεός τόν ήθελε κοντά του, ένω τόν Γεώργιο τόν άφησε στή ζωή γιατί θά γίνει ιερεύς. Τέτοια ήταν ή κλήση του Γέροντα στήν Έρωσύνη, μέ «ή» διότι είχε ούράνιο κάλεσμα από τόν Θεό τό όποιο φανερώθηκε διά στόματος του πατρός Χρυσοστόμου καί κλήση μέ «ί» δηλαδή ως έφεση, ως ροπή, ως άγάπη γιά τήν Έκκλησία καί τήν Έρωσύνη ή όποία φάνηκε άργότερα στά έφηβικά του χρόνια, μέχρι τις μεγάλες του αποφάσεις, καθώς συνέχισε νά επικοινωνεί μέ τόν πατέρα Χρυσόστομο Παπασαραντόπουλο.

Ένα γεγονός στή ζωή του, τό όποιο διηγείται ο ίδιος, φανέρωσε αυτό πού έμελλε νά ένδυθει καί νά διακονήσει, τό τής Έρωσύνης αξίωμα. Τό καταθέτουμε γιά νά φανερώσουμε οτι στό πρόσωπο του άειμνήστου Μητροπολίτου κ. Νικηφόρου συνέβη αυτό πού κάποτε είπε ο Ήσαϊας «...έκ κοιλίας μητρός μου έκάλεσε τό όνομά μου ... καί είπε μοι· δούλός μου εί σύ ...», καθώς καί ο Άπόστολος Παύλος «...ο άφορίσας με έκ κοιλίας μητρός μου καί καλέσας διά τής χάριτος αυτού ... ίνα ευαγγελίζωμαι αυτόν έν τοις έθνεσιν ...».

Άν μελετήσει κανείς τόν βίο του θά διακρίνει οτι θά μπορούσε νά έχει ακολουθήσει διάφορους άλλους δρόμους, οί όποιοι, είτε θά του έδιναν εξέλιξη σέ ευνοϊκότερους τόπους μέσα στήν διοίκηση τής Έκκλησίας, είτε θά του παρεΐχαν τήν ήσυχία καί τήν ειρήνη πού άναζητεί κάθε μοναχός. Όμως, ο ίδιος διάλεγε πάντοτε τόν δύσκολο δρόμο, τής προσφοράς, τής θυσίας καί ύπακοής στήν Έκκλησία (Ήσαϊας μθ' 1-3 Προς Γαλάτας α', 15-26), μέ τήν κοπή του ίδιου θελήματος καί ακολουθώντας αυτό πού ο Πατριάρχης Άλεξανδρείας κ. Θεόδωρος προσφώνησε στήν εις

Ἐπίσκοπον χειροτονία του στό Παλαίφατο Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας: «...ἡ ἐγνωσμένη ἀγάπη σου γιά τήν ζωντανή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τόν ἄνθρωπο, ὀδήγησε τά βήματά σου μακριά ἀπό τήν ἀγιαστική ἡσυχία τοῦ Ἁγίου Ὄρους, στό πνευματικό γεώργιο τῆς Ἱεραποστολῆς, τόσο πλησίον τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, ὅσο καί κοντά στόν πολυσέβαστο Γέροντα Ἰγνάτιο, τόν πάλαι ποτέ Μητροπολίτη Κεντρῶας Ἀφρικῆς καί πλέον προκάτοχό σου...». Θά μπορούσαμε νά ποῦμε, κατ' ἐπέκταση αὐτοῦ τοῦ πνεύματος, ὅτι ὁ μακαριστός ἔφυγε ἀπό τά Χανιά γιά νά ἐξυπηρετήσει ἀνάγκες τῆς Ἀθωνιάδας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καί τῆς νεοσύστατης Μικραγιαννανίτικης ἀδελφότητας. Θά μπορούσε ἀντί νά πάει στήν Ἀθωνιάδα Ἐκκλησιαστική Σχολή, νά συνέχιζε στήν Ἐκκλησιαστική Σχολή τοῦ Ἁγίου Ματθαίου στά Χανιά. Βέβαιο εἶναι πάντως ὅτι ἄφηνε τήν καλή ζωή πού εἶχε ἐτοιμάσει ἀπό τά προηγούμενα χρόνια τῆς ἐργασίας του καί ξεκινούσε γιά νέους καί δύσκολους τόπους, μάλιστα στό ξεκίνημά τους. Ἐπιθυμία του ἦταν νά βοηθήσει ὅσους εἶχαν ἀνάγκη.

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Νικηφόρος, καίτοι ἔφυγε ἀπό τά Χανιά, δέν ἔπαυσε τήν ἐπικοινωνία του μέ τό Μοναστήρι τῆς μετανοίας του, μέ τά Χανιά γενικῶς καί ἐξαιρέτως μέ τόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Παχιανῶν. Ἐκεῖ εἶχε τόν διορισμό του ὡς Διάκονος. Ὑπῆρξε συχνός ἐπισκέπτης τῶν δύο αὐτῶν σταθμῶν τῆς ζωῆς του. Λάμβανε δύναμη ἀπό τήν ἐπικοινωνία του αὐτή ὅπως καί μέ τούς πατέρες ἀπό τό Ἅγιον Ὄρος. Οἱ χριστιανοί τῆς περιοχῆς του καί οἱ ἀλλόθρησκοι, στήν Μητρόπολη Κινσάσας, ζοῦσαν πλησίον του, θά λέγαμε, περιόδους πρωτοχριστιανικῶν καταστά-

σεων, ὥστε δι' αὐτοῦ νά ἰσχύει ὁ προφητικός λόγος τοῦ Ἡσαΐα «ὁ λαός ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καί τοῖς καθημένοις ἐν χώρα καί σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς» (Ματθ. δ' 15-16). Φῶς, λοιπόν, ἀποτελοῦσε ὁ μακαριστός κ. Νικηφόρος γιά τήν περιοχή τῆς εὐθύνης του πού τοῦ ἐναπέθεσε ὁ δεύτερος θρόνος τῆς Ὁρθοδοξίας, τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας, καί αὐτό τό Φῶς τό συντηροῦσε, μεταξύ ἄλλων καί μέ αὐτόν τόν τρόπο, ἔχοντας τήν ἐπικοινωνία του μέ τό Μοναστήρι μας καί τήν Μητρόπόλῃ μας. Μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του ὑπῆρξε πνευματικός τῆς ἀδελφότητας. Διατηροῦσε ἄριστες σχέσεις μέ τόν Μητροπολίτη μας Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνό. Ἀπό τήν ἄλλη, ἡ Ἱερά Μητρόπόλῃ μας, ἡ ἀδελφότητα καί ἡ ἐνορία τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου τίμησε τήν εἰς Ἐπίσκοπον χειροτονία του καθῶς θρήνησε γιά τήν ἐκδημία του πρὸς Κύριον.

Θά ἤθελα νά συμπεριλάβω κάποιες γραμμές ἀπό μία ἐπιστολή πού ἔστειλε πρὸς τήν ἀναξιοτήτά μου γιά νά μέ στηρίξει στόν πνευματικό μου ἀγῶνα. Σέ αὐτές τίς γραμμές μπορούμε νά δοῦμε τήν ἀγάπη του γιά τήν πνευματική ζωή, τήν ἀγάπη του γιά τό μοναστήρι τῆς Ἁγίας Τριάδος Τζαγκαρόλων καί τό ἐνδιαφέρον του νά νουθετεῖ τούς νεότερους :

«Αγαπητέ ἀδελφέ μοναχέ π. Νικηφόρε. Οἱ ἅγιοι τῆς Μονῆς μας Ἀκάκιος καί Γεράσιμος ... νά σέ δίδουν πνευματικές νῆκες, ὁ δέ ἅγιος Νικηφόρος ὁ Λεπρός νά σοῦ χαρίζει τήν ταπείνωση καί τήν ὑπομονή του. Στηρίξου πάνω στήν πίστη, στήν ταπείνωση, στήν ὑπακοή, στήν ὑπομονή, στήν ἐπιμονή, στόν ἀγῶνα γιά τήν σωτηρία μας. Μή φοβηθεῖς, ὅταν ὁ πειρασμός σέ ἐπιτίθεται μέ διαφόρους τρόπους, καίρε καί ἀγωνίσου...

Μὴν ἀσχοληθεῖς μέ κρίσεις καί κατακρίσεις ... Κράτα σιωπή ... καί προσεύχου... Συγχώρα καί προχώρα. Φρουρήσου κάτω ἀπό τήν ὑπακοή καί τόν καθημερινό μοναχικό κανόνα ... Μέ συγκίνησε ὁ ἀγαπητός ἀδελφός καί συμμοναστής Μητροπολίτης Χανίων Δαμασκηνός πού συνεδίασε τό πρόσωπό μου μέ τό ὄνομα πού σου χάρισε. Δέν τό ἀξίζω. Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ π. Νικηφόρε, μὴν μέ ξεχνᾶς στίς προσευχές σου. Ἐχω μεγάλη ἀνάγκη ἀπό αὐτές ἐδῶ στόν δύσκολο ἀγῶνα τῆς Ἱεραποστολῆς. Σέ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ ἀδελφέ Νικηφόρε.

ὁ Μητροπολίτης Κινσάσας Νικηφόρος»

Ἐπιπλέον, ἀπό τόν βίο τοῦ μακαριστοῦ διακρίνουμε ὅτι ἐπεδίωκε νά ἀναλώνει τόν ἑαυτό του στήν καλλιέργεια τῶν νέων. Ἦταν πάντοτε στό πλευρό τῶν σπουδαστῶν. Ἐβλεπε στά μάτια τους τήν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐβλεπε στήν ὁρμή τῆς νιότης τους τά αὐριανά καίρια στελέχη τῆς Ἐκκλησίας. Πράγματι, πολλούς νέους ἐνέπνευσε στήν ἀγάπη γιά τήν ἱερωσύνη, τόν μοναχισμό καί τήν εὐλαβῆ διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπῆρξε ἐκτός ἀπό ἀπλός καθηγητής τῶν σπουδαστῶν καί πνευματικός ὁδηγός τους. Καλλιιεργούσε στούς μαθητές καί φοιτητές του τήν ἐπικοινωνία τους μέ τήν Ἐκκλησία καί μέ τό Ποτήριο τῆς Ζωῆς, τοῦ Σώματος καί τοῦ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι ἔβλεπε νά καλλιεργεῖται τό ἐκκλησιαστικό καί χριστιανικό ἦθος πέραν τῆς ἐπιστημονικῆς προσέγγισης τῆς θεολογίας. Ἐκεῖ ἔβλεπε τήν οὐσιαστική ἀνάγκη καλλιέργειας καί παιδείας γιά τήν στελέχωση τῆς Ἐκκλησίας.

Σήμερα, διακρίνοντας ὅλα τά παραπάνω, τόν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτό τό ταπεινό

πρότυπο πού ὑπῆρξε γιά ἡμᾶς τούς νεότερους καί δοξάζουμε τόν Θεό γιά τήν δωρεά Του νά τόν ἔχει ἡ ἀδελφότητά μας παρακαταθήκη.

Ἵπῆρξε, πράγματι, αὐτό πού ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος τοῦ ἐπέδειξε ὅτι εἶναι ὁ Ἀρχιερεὺς, στήν προσφώνησή του κατά τήν εἰς Ἐπίσκοπο χειροτονία του, διά στόματος τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ τῆς Αἰγύπτου Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: «Ἡ Ἀρχιερατική διακονία ἔχει ἔργον καί οὐκ ἄνεσιν, φροντίδα καί οὐ τρυφήν, λειτουργίαν ὑπεύθυνον καί οὐκ ἀρχήν ἀνεξέταστον, πατρικήν κηδεμονίαν καί οὐ τυραννικήν αὐτονομίαν».

Καθώς ἦταν ὅλα τά παραπάνω ἀνθίζε, ἀκμαζε, αὐξανόταν καί καρποφοροῦσε, ὅπως προαναφέραμε. Ἀπό τούς καρπούς αὐτούς πολλοί ἔτρωγαν καί ὠφελοῦνταν καί γίνονταν δυνατοί στό πνεῦμα. Εἷς ἐξ αὐτῶν καί ὁ γράφων.

Τό 2021 ἀπεβίωσε λόγω τῆς μεγάλης μάλιστα τῆς ἀσθενείας τοῦ Κορονοϊοῦ, σκορπώντας θλίψη σέ ὅλους ὅσοι τόν γνώριζαν. Τό λείψανό του βρίσκεται στό Ἅγιον Ὄρος, στά ἁγιασμένα χώματα τῆς Μικραγιάννας στήν ἡσυχία καί στήν εἰρήνη πού κατά βάθος ἐπιθυμοῦσε νά βρίσκεται μακριά ἀπό τή δόξα τοῦ Ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος.

Εὐχόμαστε ἡ μνήμη του νά εἶναι αἰωνία, στούς κόλπους τοῦ Ἀβραάμ καί Ἰσαάκ καί Ἰακώβ, ὅπως προσευχηθήκαμε καί αἰτηθήκαμε ὡς Ἐκκλησία καί ὡς σῶμα Χριστοῦ καί νά ἔχουμε ἀπαξάπαντες τήν εὐχή του καί τίς πρεσβεῖες του. Ἀμήν!

*Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Νικηφόρος Εἰκοσιδέκας,
Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου*

«ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΣΟΥ ΜΗ ΠΑΡΙΔΗΣ»

Αγαπητοί μου αδελφοί,

Η περιφέρεια του Ανατολικού Κονγκό – ή περιφέρεια που καλύπτει τό βορειοανατολικό τμήμα της χώρας – είναι μία περιοχή που βρίσκεται στην καρδιά της Αφρικής και των μεγάλων τροπικών της δασών, που είναι η δεύτερη πηγή οξυγόνου στον πλανήτη μας. Με απόφαση της Ίερας Συνόδου του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, τό έτος 2018, ιδρύθηκε μία νέα Έπισκοπή στην περιοχή αυτή. Μέχρι και τόν περασμένο Μάρτιο, η Έπισκοπή στεροϋνταν της άμεσης ποιμαντικής μέριμνας, έπιτηρούμενη από τήν Ίερά Μητρόπολη Κινσάσας. Ός έκ τούτου η Έπισκοπή αυτή στερεΐται τών δομών, οί όποϊες είναι

άπαραίτητες για τή λειτουργία της και τήν περαιτέρω ανάπτυξη της.

Η έδρα της νεοσύστατης αυτής Έπαρχίας του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, βρίσκεται στην πόλη Κισανγκάνι του Congo Oriental. Η πόλις του Κισανγκάνι βρίσκεται – όπως είπαμε – έν μέσω των τροπικών δασών της Κεντρικής Αφρικής, όνομαζόμενη αρχικά ως Stanley ville, προς τιμήν του πρώτου Βρετανού έξερευνητή της, Henry Morton Stanley. Η σημερινή όνομασία της, προέρχεται από τήν αντίστοιχή της στή Σουαχίλι αλλά και στην Λιγκάλα, που μαζί με τή Γαλλική είναι οί καθομιλούμενες γλώσσες της πόλις αυτής. Η έρμηνεία της όνομασίας της είναι «ή Πόλη στό Νησί». Κι αυτό γιατί ή αρχική άποικιακή θέση της, ήταν τό νησί Wana Rusari, τό όποϊο σήμε-

ρα βρίσκεται μερικά μέτρα από την όχθη της σημαντικής τοποθεσίας της πόλης. Είναι ένα από τα 4000 και πλέον νησιά του γηραιού ποταμού Κονγκό, του βαθύτερου στον κόσμο, ο οποίος είναι η μεγάλη φυσική παρηγοριά για τον τόπο μας.

Σ' αυτή την Ίερά Έπισκοπή ή έλαχιστοτήτά μου, όρίσθηκε από τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Αλεξανδρείας και Πάσης Αφρικής κ. Θεόδωρο Β', Πατριαρχικός Έπίτροπος, στις 6 Μαρτίου έ.έ. Έκτοτε, με τη Χάρη του Θεού και τις ευχές του Πατριάρχη μας, αλλά και τις προσευχές και την καθοριστική συμβολή όλων σας, αναλάβαμε τη δύσκολη αλλά συγχρόνως ευλογημένη προσπάθεια της σύστασης και όργάνωσης της νέας μας Έκκλησίας.

Στους τέσσερις μήνες της έργασίας μας, μπορέσαμε και χειροτονήσαμε τρεις νέους ιερείς για τη βασική στελέχωση του ιερατείου μας, τό όποιο αυτή την στιγμή αριθμεί συνολικά πέντε ιερείς. Προσπαθήσαμε να βοηθήσουμε λίγα από τα άπορα παιδιά της πόλης, δίνοντας τά βασικά, ρουχισμό και τροφή. Όποτε χρειάστηκε, επίσης, έγινε διανομή φαρμάκων, με τά όποια γλιτώσαμε από ένδεχόμενα σοβαρά προβλήματα υγείας κάποια παιδιά. Με τη χάρη του Θεού προχωρήσαμε στην αγορά οικοπέδου για την οικοδόμηση του πρώτου μας Ίερασοποστολικού κέντρου με την έπωνυμία «Άγιος Νεκτάριος», καθώς και του όμώνυμου Ίερού Ναού που θά βρίσκεται έντός των έγκαταστάσεων του Κέντρου. Άπό τις 17 χιλιάδες, τις όποιες χρωστήμε, έχουμε καταβάλει τά χίλια και βρισκόμαστε στη διαδικασία αναζήτησης των οικονομικών πόρων για την αποπληρωμή του ύπόλοιπου ποσού που άφορά στην αγορά του οικοπέδου, προκειμένου να προχωρήσουμε σε δεύτερο στάδιο στην οικοδόμηση του Ίερού Ναού.

Η ανάγκη οικοδόμησης βασικών κτιρίων, όπως Ίερού Ναού, χώρων φιλοξενίας, μερικής στέγασης, σίτισης και φροντίδας άπόρων νέων είναι έπιτακτική για να κατορθώσουμε να αρχίσουμε την όργάνωση του ποιμαντικού και φιλανθρωπικού έργου της Έπισκοπής.

Ό Θεός μās αξίωσε και τελέσαμε, ήδη, τις πρώτες βαπτίσεις την παραμονή της Πεντηκοστής. Πρόκειται για τις βαπτίσεις 30 περίπου νέων μας, φτωχών παιδιών, οί όποιοι μās πλησίασαν, άσπαζόμενοι πρώτα άπ' όλα την Άγάπη του Χριστού μας, πάνω στην όποια

ὁ γράφων, ταπεινά ἐπιδιώκει τὴν οἰκοδόμησιν κάθ᾽ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας, στὸν δοκιμαζόμενο αὐτὸ τόπο τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου.

Τὸ ἔργο μας προχωράει μετὰ τῆς Χάρης τοῦ Θεοῦ. Οἱ δυνάμεις μας, βέβαια, εἶναι μικρές. Τὰ βήματα ἀκόμα δυστακτικά, ὄχι ὅμως ἀμελητέα. Σίγουρα δέν θά γίνουμε ἐμεῖς οἱ «ἀπὸ μηχανῆς θεοί» πού θά δώσουμε τίς λύσεις σέ ὅλα τὰ προβλήματα τοῦ ἀδικημένου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ κόσμου. Τουλάχιστον ὅμως, ἄς εἴμαστε ὅλοι σίγουροι, ὅτι θά προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε λίγη ἀγάπη, ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε ὅλοι μαζί μιὰ ἡμέρα, ὄχι τοὺς καρπούς τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μας, ἀλλὰ τοὺς καρπούς τῆς πρόνοιᾶς τοῦ Κυρίου, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν βρισκόμαστε, ὥστε ὅλοι μαζί, τόσο σέ αὐτήν, ὅσο καὶ στὴν ἄλλη ζωή, ἄνευ διακρίσεων πλέον, φυλετικῶν, χρωματικῶν ἢ ὅποιωνδήποτε ἄλλων ὑποκειμενικῶν ἀνθρωπίνων, νὰ μπορέσουμε μετὰ παρηρσία καὶ φόβου Θεοῦ νὰ ποῦμε ταπεινά πρὸς τὸν φιλόνητο, πανανθρώπινο Εὐεργέτη: «Κύριε, τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, μὴ παρίδης».

Βοηθῆστε στὴν θεμελίωσιν τῆς νέας Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κισανγκάνι στὴν καρδιά τῆς Ἀφρικῆς. Χτίζουμε τὴν Ἐκκλησία μας, τὸν Ναὸ τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἀρχιμ. Πολύκαρπος Διαμαντιόπουλος,
Πατριαρχικός Ἐπίτροπος,
τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κισανγκάνι.

Όσια Φιλοθέη ἡ Ἀθηναία

Ἡ φιλόνηθρωπη «ἀπόστολος» τῆς Τουρκοκρατίας
Πεντακόσια χρόνια ἀπό τή γέννησή της
(1522-2022)

Συμπληρώνονται φέτος 500 χρόνια ἀπό τή γέννηση τῆς ὁσίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας, μιᾶς μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς μορφῆς τῆς Τουρκοκρατίας μέ θαυμαστό καί πρωτόγνωρο γιά τήν ἐποχή ἐκείνη φιλανθρωπικό, ἱεραποστολικό καί ἐκπαιδευτικό ἔργο.

Ἡ ὁσία Φιλοθέη γεννήθηκε τό 1522 στήν Ἀθήνα, μία μικρή τότε πόλη μέ 10.000 κατοίκους, πού τούς πλάκωνε ἡ βαριά σκλαβιά. Κόρη τοῦ πλούσιου ἄρχοντα Ἄγγελου Μπενιζέλου καί τῆς θεοσεβούμενης γυναίκας του Συρίγας Παλαιολόγου, ἡ Ρεβούλα (Παρασκευούλα) ἢ Ριγούλα –αυτό ἦταν τό ὄνομά της προτοῦ νά γίνει μοναχή– ἤρθε στόν κόσμο μετά ἀπό τίς πολύχρονης καί θερμές προσευχές τῆς στείρας μητέρας της, οἱ ὁποῖες εἰσακούστηκαν ἀπό τόν φιλόνηθρωπο Θεό. Ἐτσι, μία μέρα ἡ Συρίγα πῆγε σ' ἕνα ναό τῆς Θεοτόκου γιά νά προσευχηθεῖ ὅπως συνήθιζε. Κάποια στιγμή, ἀποκαμωμένη ἀπό τό κλάμα καί τήν ἔνταση τῆς προσευχῆς, ἀποκοιμήθηκε. Τότε εἶδε ἕνα ἀλληγορικό ἀλλά εὐγλωττο ὄραμα. Μία λαμπρή ἀκτίνα φωτός βγῆκε ἀπό τήν εἰκόνα τῆς Παναγίας καί μπῆκε στήν κοιλιά της. Ἀμέσως, ξυπνώντας κατάλαβε τή σημασία τοῦ ὁράματος: Ὁ Κύριος εἶχε ἀποδεχθεῖ τό αἶτημά της. Πράγματι, σέ λίγο καιρό ἔμεινε ἔγκυος καί ἐννέα μῆνες ἀργότερα γέννησε τή μονάκριβη θυγατέρα της, πού ἔμελλε νά λάμψει σάν φωτεινό πνευματικό ἀστéρι μέσα στή σκοτεινιά τῆς σκλαβιάς.

Ἡ Ρεβούλα, πέρα ἀπό τή χριστιανική ἀνατροφή, πῆρε καί μόρφωση σπάνια γιά κορίτσια τῆς ἐποχῆς της, συνδυάζοντας ἔτσι τήν ψυχική καλλιέργεια μέ τή διανοητικήπαίδευση.

Τό 1536 μέ τήν ἀνένδοτη ἐπιμονή τῶν γονιῶν της παντρεύτηκε ἕναν ἀπό τούς ἄρχοντες τῆς Ἀθή-

νας, τόν Ἄνδρέα Χειλά, ἄνθρωπο σκληρό καί ἀνάλητο, πού τήν περιφρονοῦσε καί τήν κακομεταχειρίζοταν. Ἐκείνη ὑπέμεινε καρτερικά τή βαναυσότητά του καί προσευχόταν γιά τή διόρθωσή του. Ἐπειτα ἀπό τρία χρόνια, ὅμως, ὁ σύζυγός της πέθανε, ἀφήνοντάς την χήρα στά 17 της μόλις χρόνια. Παρ' ὅλες τίς πιέ-

σεις πού τῆς ἀσκήθηκαν, ἀρνήθηκε νά ξαναπαντρευτεῖ καί ἄρχισε νά ζεῖ ἀσκητικά στό πατρικό της σπίτι μέ νηστεία καί προσευχή.

Δέκα χρόνια ἀργότερα, μετά τήν ἀποβίωση τῶν γονιῶν της, πραγματοποίησε τόν ἱερό της πόθο, τήν ἴδρυση μοναστηριοῦ, διαθέτοντας γιά τόν σκοπό αὐτό τή μεγάλη περιουσία της. Ἀφοῦ εἶδε σέ ὄραμα τόν ἅγιο Ἀνδρέα τόν Πρωτόκλητο, ἀνακαίνισε τόν μικρό ναό τοῦ Ἀποστόλου, πού βρισκόταν δίπλα στό σπίτι της (σήμερα στόν περίβολο τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, στήν ὁδό Ἁγίας Φιλοθέης) καί τόν μετέτρεψε σέ κοινόβιο, χτίζοντας γύρω του κελιά καί ἄλλα ἀναγκαῖα οἰκοδομήματα. Ἐκτός ἀπ' αὐτά, ἴδρυσε καί σειρά ὀλόκληρη φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, ὅπως νοσοκομεῖο, πτωχοκομεῖο, γηροκομεῖο, ὄρφανοτροφεῖο, ξενοδοχεῖο, βιοτεχνικά καί χειροτεχνικά ἐργαστήρια καί σχολεῖα, ὅπου τά παιδιά τῶν ραγιάδων, μαζί μέ τή γενική παιδεία καί τήν ἐπαγγελματική κατάρτιση, ἔπαιρναν ἑλληνοχριστιανική μόρφωση, ἐμπεδώνοντας τήν ὀρθόδοξη πίστη τους καί διατηρώντας τήν ἐθνική συνείδησή τους. Στό μοναστήρι ἀφιέρωσε ἡ φιλόχριστη Ἀθηναία ὅλα τά κτήματά της, ὥστε ἀπό τίς προσόδους τους νά συντηροῦνται οἱ μοναχές καί τά ἱδρύματα, ἀλλά καί νά μοιράζονται ἐλεημοσύνες.

Πρώτη ντύθηκε τό μοναχικό Σχῆμα ἡ Ρεβούλα, πού πῆρε τό ὄνομα Φιλοθέη καί ἔγινε ἡγουμένη τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα. Τήν ἀκολούθησαν καί ἄλλες κοπέλες τῆς Ἀθήνας, πολλές ἀπό τίς ὁποῖες ἦταν κόρες ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν. Σέ λίγα χρόνια τό κοινόβιο ἔφτασε νά ἔχει ἑκατόν πενήντα ἀδελφές. Ὅλες τους ἀγωνίζονταν νά μιμηθοῦν τήν πνευματική του μητέρα τόσο στή μοναχική ἀσκηση ὅσο καί στήν ἀγάπη πρὸς τόν πλησίον, μαλακώνοντας τόν πόνο, ἐλαφρώνοντας τόν ζυγό, διαλύοντας τήν ἀμάθεια, στερεώνοντας τήν πίστη τῶν ὁμοεθνῶν τους.

Στόν Παρθενῶνα, ὅπως ὀνόμασε ἡ Ὁσία τό μοναστηριακό συγκρότημα, παραρτήματα τοῦ ὁποῖου ἴδρυσε καί σέ ἄλλες περιοχές τῆς Ἀττικῆς (Πατήσια, Ψυχικό, Χαλάνδρι), ἔβρισκαν καταφύγιο, περίθαλψη καί τροφή –τροφή ὄχι μόνο ὑλική ἀλλά καί πνευματική– ὅλοι οἱ κατατρεγμένοι καί οἱ στερημένοι, Ἕλληνες καί Ἑλληνίδες, Τοῦρκοι καί Τουρκάλες. Τούς ἀρρώστους, τούς γέρους καί τούς ἀνήμπορους τούς φρόντιζε ἡ ἴδια ἡ σπλαχνική ἡγουμένη. Ἐλεοῦσε ἀπλόχερα τούς φτω-

χούς καί διέθετε μεγάλα χρηματικά ποσά γιά τήν ἐξαγορά αἰχμαλώτων ἀπό τά σκλαβοπάζαρα. Προστάτευε φιλάνθρωπα ἄγαμες μπτέρες, ὅπως ἀναφέρει ἐγγραφο τῆς ἐποχῆς: «Ἐδέχθη εἰς τό μοναστήρι πολλές γυναῖκες ἀμαρτωλάς πού ἦσαν ἐγκυοί, ἵνα μή τιμωρηθοῦν ἀπό τούς Τούρκους». Ἀλλά καί νεαρές Ρωμιοποῦλες, πού κατόρθωναν νά δραπετεύσουν ἀπό τά ὀθωμανικά χαρέμια, τίς ἔκρυβε καί τίς ἔστελνε σέ ἀσφαλῆ μέρη.

Ἐνα τέτοιο γεγονός ἔγινε ἡ αἰτία γιά τή σύλληψή της ἀπό τούς Τούρκους: Τέσσερις κοπέλες, ξεφεύγοντας ἀπό ἕνα χαρέμι, ἔτρεξαν στό μοναστήρι, ὅπου βρῆκαν παρηγοριά καί θαλπωρή. Ἡ Ὁσία φρόντισε νά τίς φυγαδεύσει στίς ἰδιαιτέρες πατρίδες τους. Οἱ κατακτητές τό πληροφορήθηκαν καί, εἰσβάλλοντας στή μονή, τή λεπλάτνησαν καί σχεδόν τήν κατέστρεψαν. Οἱ μοναχές σκορπίστηκαν καί ἡ Φιλοθέη συνελήφθη. Σύρθηκε στό δικαστή, πού προσπάθησε μέ ἀπειλές καί βασανιστήρια νά τήν ἀναγκάσει νά ὁμολογήσει πού εἶχε κρύψει

ανθρώπων πού κινδύνευαν από τούς Τούρκους, όσο και για τήν ιεραποστολική δράση τῆς Ὁσίας, ἡ ὁποία κατηχοῦσε καί ὀδηγοῦσε ἀρκετές Τουρκάλες στό Βάπτισμα ἢ ἀκόμη καί στόν μοναχισμό. Γράφει σχετικά: «... Μᾶς ἐσυκοφάντησαν οἱ Ἀγαρνηοί διά τήν ἐλευθερίαν τῶν αἰχμαλώτων χριστιανῶν ὅπου, ἔτυχαν εἰς τάς χεῖρας μας, καί διά τινές Ἀγαρνηές ὅπου εὐρέθησαν εἰς τήν μονήν πιστεύοντας τῷ Χριστῷ καί ἔγιναν καί μοναχαί... Καί τόν ἀπεραζόμενον μῆναν Αὐγουστον ἦλθαν οἱ Ἀγαρνηοί καί ἔψαξαν ταῖς μοναῖς καί πῦραν σκλάβον τοῦ Φλαμπουριάρη ὅπου τόν εἶχαμεν εἰς φύλαξιν διά τήν ἐλευθερίαν του, καί τρεῖς Τούρκισσες ὅπου ἦσαν καλογρηές...».

Ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ ὅλη φιλανθρωπική δράση τῆς Ὁσίας προκάλεσε τό μῖσος τῶν Τούρκων, πού ἀποφάσισαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπό τήν ἐνοχλητική Ρωμιά. Ἐτσι, τή νύχτα τῆς 2α πρὸς 3ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1588, ἐνῶ ἡ Φιλοθέη καί ἀρκετές ἀπό τίς μοναχές τῆς συνοδείας της τελοῦσαν τήν ἀγρυπνία τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτη, προστάτη τῆς Ἀθήνας, στό μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα στά Πατήσια, πέντε μανιασμένοι Τούρκοι ὄρμησαν μέσα στόν ναό. Ἄρπαξαν τήν Ὁσία καί, ἀφοῦ τήν ξυλοκόπησαν ἀλύπητα γιά πολλή ὥρα, τήν ἄφησαν σχεδόν ἡμιθανῆ κι ἔφυγαν. Οἱ μοναχές τή μετέφεραν σ' ἓνα ἄλλο μετόχι, στήν περιοχή τῆς Καλογρέζας, ἐκεῖ ὅπου σήμερα βρίσκεται ἐνοριακός ναός τῆς ἀγίας Φιλοθέης τοῦ ὁμωνύμου προαστίου. Ἡ νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἔζησε ἀκόμη μερικούς μαρτυρικούς μῆνες, ὑπομένοντας καρτερικά τούς πόνους καί τίς ἐπιπλοκές τοῦ τραυματισμοῦ της, ἀλλά τελικά, στίς 19 Φεβρουαρίου τοῦ 1589, παρέδωσε τή μακάριαν ψυχή της σ' Ἐκεῖνον πού τόσο βαθιά ἀγάπησε καί τόσο πιστά ὑπηρετήσε σ' ὅλη της τή ζωή.

Τάφηκε στό δεξιό μέρος τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα. Εἴκοσι μέρες μετά τήν κοίμησή της ὁ τάφος της εὐωδίαζε. Τό τίμιο λείψανό της, ὅταν ἀνακομίστηκε ἓναν χρόνο ἀργότερα, βρέθηκε ἀφθαρτο καί μυροβόλο. Σήμερα φυλάσσεται στόν Μητροπολιτικό Ναό τῆς Ἀθήνας μέσα σέ ἀργυρή λάρνακα. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀναγνώρισε τήν ἀγιότητά της κατά τή δευτέρη πατριαρχία τοῦ Ματθαίου Β' (1595-1600). Ἡ μνήμη της ἐορτάζει στίς 19 Φεβρουαρίου.

Μ.Σ.Π.

τίς δραπέτιδες. Ἐπειδή δέν τό κατόρθωσε, τήν ἔκλεισε στή φυλακή καί ζήτησε ἓνα τεράστιο ποσό γιά νά τήν ἀπελευθερώσει. Οἱ μοναχές κατάφεραν νά μαζέψουν τά χρήματα, ἀλλά τό μοναστήρι ἀπέμεινε πάμφτωχο καί καταχρεωμένο.

Ἐπιστρέφοντας στόν Παρθενῶνα της ἡ Ὁσία ἀποφάσισε νά ζητήσει οἰκονομική βοήθεια ἀπό τόν Δόγη καί τή Γερουσία τῆς Βενετίας. Ἐστειλε, λοιπόν, μέ τόν ἱερομόναχο Σεραφεῖμ Πάγκαλο, πνευματικό τῆς μονῆς, ἓνα γράμμα, μέ ἡμερομηνία, 23 Φεβρουαρίου 1583, μέ τό ὅποιο, ἐξιστορώντας συνοπτικά τά παθήματά της καί τίς ταλαιπωρίες τῶν ἄλλων μοναζουσῶν, παρακάλεσε νά τήν ἐλεήσουν μέ 140.000 ἄσπρα (=ἀργυρᾶ νομίσματα), ὅσα δηλαδή χρωστοῦσαν. Πράγματι, ἡ Γαλινότητα Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς ἔστειλε τά χρήματα, κι ἔτσι τό μοναστήρι ἄρχισε πάλι νά ὀρθοδοπεῖ.

Τό γράμμα εἶναι ἀποκαλυπτικό, καθώς ἀπ' αὐτό πληροφοροῦμαστε τόσο γιά τήν ἀπόκρυψη στή μονή

Ίεραποστολική περιοδεία του Μητροπολίτη Κινσάσας

Tήν έορτή τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου έόρτασε ό Μητροπολίτης Κινσάσας κ. Θεοδοσίος στήν πόλη Κικουίτ, 500 χιλιάδες από τήν Κινσάσα. Στο τέλος τής Θείας Λειτουργίας ανήγγειλε τήν τακτοποίηση τής νέας γεώτρησης γιά νά εξασφαλίσουν τό βασικό αγαθό, τό νερό, στους φτωχούς ανθρώπους τής ένορίας. Έπίσης ανήγγειλε καί τίς τελευταίες έργασίες πού θά γίνουν γιά νά τελειοποιηθεί ό Ναός τών Άγίων Άθανασίου καί Έλευθερίου.

Στήν συνέχεια ή Ίεραποστολική ομάδα του Μητροπολίτου Κινσάσας κ. Θεοδοσίου μετά από περιπετειώδη διαδρομή μέσα στήν άμμο έφθασε στό μακρινό Κούγκου όπου βρίσκεται καί ό Ίερός Ναός του

Ευαγγελισμού τής Θεοτόκου. Ό Ναός αυτός είναι ό πρώτος πού άνοικοδόμησε ό Μακαριστός Μητροπολίτης Κινσάσας κυρός Νικηφόρος.

Ή πόλη αυτή άριθμεί 300.000 άνθρώπους. Οί πιστοί τής Όρθοδόξου Έκκλησίας ξεπερνούν τούς 1000 κάτι πού αυτή ή ευλογημένη μεγάλη προσέλευση μέσα σέ 10 χρόνια κατοικήσεως όφείλεται στις μεγάλες προσπάθειες του μακαριστού Μητροπολίτου Κινσάσας κυρού Νικηφόρου. Οί πιστοί κατέκλυσαν τό Ναό στις 16 Αυγούστου, ήμέρα Τρίτη, πού άν καί καθημερινή έργάσιμη ήμέρα, ανταποκρίθηκαν στήν Θεία Λειτουργία.

Ό Μητροπολίτης στό τέλος τής Θείας Λειτουργίας ευχαρίστησε τόν Ίερέα π. Γεώργιο, τίς άρχές τής πό-

λης, τήν ἐπιτροπή, τούς νέους καί τούς πιστούς γιά τήν ὑποδοχή, γιά τά δῶρα τους, παρουσίασε τόν δεύτερο ἐφημέριο π. Σαμουήλ ὅπου μαζί μέ τόν π. Γεώργιο θά ἐξυπηρετοῦν καί ὄλες τίς ἄλλες ἐνορίες τῆς εὐρύτερης περιοχῆς. Χειροθέτησε τρεῖς νέους ἀναγνώστες πού ὑπηρετοῦν τό ψαλτήρι τῆς ἐνορίας.

Τήν ἴδια ἡμέρα ἡ Ἱεραποστολική ομάδα ἐπέστρεψε στήν μεγάλη πόλη τοῦ Κικουίτ καί ξημερώματα τῆς Τετάρτης πῆρε τόν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, 500 χιλιόμετρα μέχρι τήν Κινσάσα. Στό ἐνδιάμεσο τούς τελευταίους μῆνες ἰδρύθηκε μία νέα ἐνορία στήν πόλη Κέγκε.

Ὁ Μητροπολίτης κ. Θεοδόσιος ὡς τοποτηρητής σέ μία του περιοδεία ἀντίκρισε τήν πόλη αὐτή καί θεώρησε σκόπιμο νά σταλεῖ κατηχητής καί νά ξεκινήσει ἀπό μηδενική βάση τήν Ὁρθόδοξη κατήχηση. Οἱ ἄνθρωποι μέ ἐνθουσιασμό δέχτηκαν τόν ἀπεσταλμένο ἱεραπόστολο καί ξεκίνησαν τά πρώτα μαθήματα.

Τήν φετινὴ χρονιά ὁ Μητροπολίτης κ. Θεοδόσιος πῆρε ἕναν ἀπό τούς νέους στήν Θεολογική Σχολή, προηγήθηκε τό βάπτισμα, τώρα σπουδάζει Θεολογία καί ἐν καιρῷ θά ὑπηρετήσῃ στήν ἐπαρχία του. Στό Κέγκε ὁ Μητροπολίτης σταμάτησε μέ τήν ομάδα του στόν δρόμο, τούς εὐλόγησε, τούς μίλησε καί τούς χάρισε εἰκόνες τῆς Θεοτόκου πρὸς εὐλογία.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

Ύλικοτεχνική ύποστήριξη για τήν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας

Η Οικονομική ενίσχυση καί ἡ ἐν γένει φροντίδα γιά τίς ὑλικοτεχνικές ἀνάγκες τῶν ἱεραποστολικῶν κλιμακίων καί τῶν διακονούντων σ' αὐτά εἶναι ἕνα ἐπίσης σπουδαῖο κεφάλαιο, ἄκρως ἀπαραίτητο γιά τήν ἀπρόσκοπτη διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας στά ἔθνη¹.

Ὅσοι δέν κατανοοῦν τό σημαντικό αὐτό θέμα, πού ἀφορᾶ στήν κάλυψη τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου καί τῶν ἀποδεκτῶν τοῦ κηρύγματός τους, γιατί προφανῶς βλέπουν τά πράγματα μέ μονοφυσιτικές ἀγκυλώσεις, εἶναι πολύ χρήσιμο νά θυμοῦνται ὅτι στόν Ναό τοῦ Σολομώντος ὑπῆρχε «γαζοφυλάκιον» (Λκ. 21, 1), ἕνας κύκλος γυναικῶν διακονοῦσαν τόν Χριστό «ἀπό τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς» (Λκ. 8, 2), ἡ ἀποστολική ομάδα τοῦ Χριστοῦ εἶχε κοινό ταμεῖο, τό «γλωσσόκομον» (Ἰω. 12, 6) γιά τήν συντήρησή της καί γιά βοήθεια πρὸς τοὺς φτωχοὺς (Ἰω. 13, 29), καί ὅτι οἱ Μαθητές τοῦ Χριστοῦ πήγαιναν γιά ψώνια στήν ἀγορά (Ἰω. 4, 7-8), γιατί ὁ Χριστός δέν τοὺς ἐπέτρεπε νά νομίζουν ὅτι θά τοὺς διατρέφει θαυματουργικῶς, ὅπως τό ἔκανε σέ ἔκτακτες ἀνάγκες γιά τόν λαό².

Ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος στίς ἐπιστολές του, ἐνῶ μιλάει γιά ὑψηλά καί μεγάλα θεολογικά θέματα τῆς πίστεως, δέν ξεχνάει καί ὅσα ἔχουν σχέση μέ τήν καθημερινή ζωή. Στόν

1. Γιά τό οικονομικό πρόβλημα σέ σχέση μέ τήν ἱεραποστολή βλ. Ἡλία Βουλγαράκη, *Ἱεραποστολή, Μεθόριος Χριστιανισμοῦ καί Ἑλληνισμοῦ*, Μαῖστρος: 2007, 185-199.

2. Βλέπε τό χρυσοστόμειο σχόλιο γιά τήν ἐντολή τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς Μαθητές Του νά διατηροῦν «γλωσσόκομον», παρόλο πού θά μπορούσε νά ἀναδείξει «μυρίους ἀθρόον θησαυρούς», *Περί ἐλεημοσύνης*, ΕΠΕ 31,432.

ἀγαπημένο του μαθητή Τιμόθεο, π.χ. συνιστᾷ «νά ἀνταμείβονται διπλά, προπαντός αὐτοί πού κοπιᾶζον στό κήρυγμα καί στήν διδασκαλία». (Α΄ Τιμ. 5, 17). Στόν ἐπίσης μαθητή του Τίτο δίνει ὁδηγίες πῶς θά προπέμψουν τά μέλη τῆς χριστιανικῆς κοινότητας τόν Ζηνᾶ καί τόν Ἀπολλῶ: «Τόν Ζηνᾶ τόν νομικό καί τόν Ἀπολλῶ, νά τοὺς ἐφοδιάσεις πλουσιοπάροχα μέ ὅ, τι χρειάζονται γιά τό ταξίδι τους, ὥστε νά μὴν τοὺς λείψει τίποτα». (Τιτ. 3, 13). Ἐξ Ἰσου ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ προτροπή τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Κορινθίους νά περιποιηθοῦν τόν μαθητή του Τιμόθεο: «Ἐάν ἔρθει ὁ Τιμόθεος, προσέξτε νά τόν περιποιηθεῖτε ἔτσι, ὥστε νά νιώσει ἄνετα· γιατί κι αὐτός ἐργάζεται γιά τό ἔργο τοῦ Κυρίου ὅπως κι ἐγώ». (Α΄ Κορ. 16, 10)

Στό ἴδιο μῆκος κύματος κινεῖται καί ὁ ἱερός

Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος καί ἀπό τὴν ἐξορία ἀκόμη ἀποστέλλει οικονομικές ἐνισχύσεις καί διαβεβαιώνει τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ὅτι θά φροντίσει «ὥστε ἐν μηδενὶ ὑμᾶς ὑστερηθῆναι». Χαρακτηριστικό τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς ἱεραποστόλους, ὥστε νά ἀπολαμβάνουν «πολλῆς εὐπορίας», εἶναι οἱ λεπτομέρειες μὲ τίς ὁποῖες ἀσχολεῖται στίς ἐπιστολές του. Παραδείγματος χάριν, στήν *Ἐπιστολή ρκγ', Πρὸς τοὺς ἐν Φοινίκη πρεσβυτέρους*, γράφει τὰ ἑξῆς ἀξιοπρόσεκτα, πού φανερώνουν τὴν στοργικὴ ἀγάπη καί τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον τοῦ ἱεροῦ Πατρός γιὰ τοὺς ἐργαζομένους στὸν Ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου: «Γιατί δέν πρόκειται οὔτε τώρα νά σᾶς λείψει τίποτε, ἀλλὰ παρήγγειλα νά ἀπολαμβάνετε τὴν ἴδια ἀφθονία καί πλούσια παροχή, εἴτε σέ ἐνδύματα, εἴτε σέ ὑποδήματα, εἴτε σέ εἶδη συντήρησης τῶν ἀδελφῶν... Ἐγὼ ἔκανα ὅ,τι ἐξαρτῶταν ἀπὸ μένα, καί παρακαλῶντας σας μὲ λόγια καί ἐνισχύοντάς σας μὲ συμβουλές καί παρέχοντας ἄφθονα τὰ ἀναγκαῖα μέσα, ὥστε νά μὴ στερηθεῖτε τίποτα... Καί γιὰ ὅσα τυχόν ἔχετε ἀνάγκη, ἢ γράψτε μου, ἢ, ἂν θέλετε, στείλτε μου ὅποιοιδήποτε καί δέν θά σᾶς λείψει τίποτε γενικά»³.

Ὁ ἐξόριστος ἱεράρχης εἶναι διατεθειμένος νά κάνει τὰ πάντα προκειμένου νά διευκολύνει τὸ ἔργο τῶν διακόνων τοῦ Εὐαγγελίου. Γιὰ παράδειγμα, πρὸς τὸν πρεσβύτερο Ρουφίνο, τὸν ὁποῖο προτρέπει μὲ ἔντονο τρόπο «νά μὴ βραδύνει οὔτε νά ἀναβάλλει» τὸ ταξίδι του στήν Φοινίκη γιατί ὑπῆρχε μεγάλη ἀνάγκη, γράφει τὰ ἑξῆς: «Γνωρίζοντας λοιπὸν αὐτά, κύριέ μου, κάμε μου αὐτὴ τὴν μεγάλην χάρη, καί πρὶν ἀναχωρήσεις καί ὅταν ἀναχωρήσεις στέλνοντάς μου συνεχῶς ἐπιστολές καί ἀναφέροντάς μου ὅλα, γιὰ νά χαίρομαι καί εὐφραίνομαι ὅταν εἶναι κατορθώματα, ἐνῶ ἂν εἶναι ἐμπόδια νά προσπαθῶ μὲ κάθε τρόπο καί κάθε ταχύτητα νά τὰ ἐξαλείψω.

Γιατί δέν θά ἡσυχάσω καί μὲ τὸν ἑαυτό μου καί μὲ ἄλλους, ὅσους εἶναι δυνατόν, νά τὸ κάνω αὐτό, ἔστω καί ἂν χρειαστεῖ νά στείλω μύριες φορές ἀκόμα καί στήν Κωνσταντινούπολη, γιὰ νά σέ διευκολύ-

3. Χρυσοστόμου, *Ἐπιστολή ρκγ', Πρὸς τοὺς ἐν Φοινίκη πρεσβυτέρους*, ΕΠΕ 38: 226-230.

νω, καί οὔτε θά παραιτηθῶ ἀπὸ αὐτό»⁴. Ἡ προθυμία του, παρόλες τίς κακουχίες πού ἔχει ὑποστεί τὸ ἀσκητικό του σῶμα ἀπὸ τὰ μαρτύρια τῆς ἐξορίας του, νά βοηθήσει ὁ ἴδιος προσωπικά ἢ ἐπιστρατεύοντας ἄλλους, μὲ κάθε τρόπο καί μάλιστα μὲ τὴν διαδικασία τοῦ ἐπείγοντος, δείχνει τὸ μεγαλεῖο τοῦ Χρυσοστόμου καί τὴν θυσιαστικὴ του ἀγάπη γιὰ τὴν ἐπέκταση τῆς Ἐκκλησίας «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Ἦσ. 49, 6 καί Πρ. 13, 47).

Ὁ ἀφιλοχρήματος Χρυσόστομος, ταπεινώνεται ζητώντας χρήματα ἀπὸ ἄλλους προκειμένου νά ἐξασφαλίσει τὰ οικονομικά μέσα γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔργου τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας. Φροντίζει νά βρῆσκει πλούσιους χορηγούς γιὰ νά καλύψει τίς τρέχουσες ἀνάγκες, ὥστε ὁ κάθε κληρικός ἢ λαϊκὸς ἐργαζόμενος στήν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας νά εἶναι ἀπερίσπαστος στό κυρίως ἔργο του, «μηδὲν φροντίζων τῶν χρειῶν ἔνεκεν»⁵. Ἡ ἐπόμενη ἀναφορά του γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ὑλικοτεχνικῶν ἀναγκῶν μιᾶς νεόφυτης Ἐκκλησίας εἶναι λίαν ἀποκαλυπτική: «Κατανοώντας λοιπὸν (Γερόντιε) πόσα στεφάνια θά ἐξασφαλίσεις ἀπὸ τώρα γιὰ τὸν ἑαυτό σου, μὴν ἀμελήσεις, μὴν ἀναβάλεις, ἀλλὰ, μόλις καλύτερεῖσαι ἢ ὑγεία σου, παρακαλῶ ἀμέσως νά ξεκινήσεις τὴν ἀποδημία, χωρὶς νά φροντίζεις γιὰ τὰ ἀναγκαῖα. Γιατί τὰ εἶπα ὅλα στὸν κύριό μου, τὸν ἐντιμότερο καί εὐλαβέστατο πρεσβύτερο Κωνσταντίο, εἴτε χρειασθεῖ νά ξοδέψει γιὰ οἰκοδομές, εἴτε γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν, νά σᾶς παράσχει μὲ πολλὴ ἀφθονία καί μὲ περισσότερη ἀφθονία ἀπὸ ὅ,τι προηγουμένως»⁶.

Εὐγνώμονη συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς χορηγούς

Ὅσοι γίνονται ἀποδέκτες ὁποιασδήποτε μορφῆς δωρεῶν καί προσφορῶν ὑπὲρ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλη-

4. Βλ. π.χ. Χρυσοστόμου, *Ἐπιστολή ρκατ', ῥ Ρουφίνω πρεσβυτέρω*, ΕΠΕ 38: 246.

5. Βλ. Χρυσοστόμου, *Ἐπιστολή νδ', Γεροντίω πρεσβυτέρω*, ΕΠΕ 38: 108. Γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. S.D. Amédée Thierry, *Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος*, Θεσσαλονίκη: Χριστιανικὴ Ἐλπίς, 2003, 367.

6. Χρυσοστόμου, *Ἐπιστολή νδ', Γεροντίω πρεσβυτέρω*, ΕΠΕ 38, 108.

σίας, ἔχουν πολλά νά διδαχθοῦν ἀπό τήν συμπεριφορά τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πρὸς τοὺς χορηγούς τοῦ ἔργου διάδοσης τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος δέν εἶναι ἕνας ψυχρὸς ἐπαίτης καί ἀδιάφορος γιά τήν ψυχοσωματικὴ κατάστασι τῶν οἰκονομικῶν ὑποστηρικτῶν του. Στὶς γεμάτες εὐγένεια ἐπιστολές του δέν ζητᾶ μόνον οἰκονομικὴ βοήθεια γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἐπιτελούμενου ἔργου στὰ διάφορα ἱεραποστολικά κλιμάκια, ἀλλὰ ἐνδιαφέρεται καί γιά τήν ὑγεία τῶν παραληπτῶν-χορηγῶν καί τῶν οἰκείων τους. Ὁ ἴδιος, εὐρισκόμενος στὴν ἐξορία, ἐνῶ ὑποφέρει ἀπὸ σοβαρὰ προβλήματα ὑγείας, διαβίωσης, ἀλλὰ καί κακομεταχείρισης ἐκ τῶν στρατιωτικῶν συνοδῶν του, προκειμένου νά καθησυχάσει τήν ἀγωνία τῶν ἀνθρώπων πού τὸν ἀγαποῦσαν, ὅπως π.χ. τήν διακόνισσα Ὀλυμπιάδα, τῆς ἔγραφε πὼς «βρίσκομαι σέ ὑγεία καί εὐθυμία καί ἀπολαμβάνω πολλή ἄνεση ἕως σήμερα»⁷. Τὸν ἄλλιο παρακαλεῖ νά τοῦ στέλνει συνεχῶς γράμματα λέγοντάς του: «γράφε μου συνεχῶς, πληροφορώντας μου γιά τὰ εὐχάριστα τῆς ὑγείας τῆς δικῆς σου καί ὀλοκλήρου τοῦ σπιτιοῦ σου»⁸.

Ἄρνηση ἀποδοχῆς δωρεῶν γιά προσωπικὴ χρῆση

Εἶναι ἐπίσης πολὺ χαρακτηριστικὸ τῆς πλήρους ἀνιδιοτελείας καί ἀφιλοχρηματίας τοῦ Χρυσοστόμου ὅτι τὰ προσωπικὰ δῶρα ἢ χρήματα, τὰ ὁποῖα τοῦ στέλνουν οἱ φίλοι του γιά νά ἀνακουφίσουν τὸν μεγάλο ἐξόριστο τῆς Κουκουσοῦ, ὁ Χρυσόστομος, παρόλο ὅτι τὰ ἔχει ἀνάγκη γιά τήν συντήρησή του (στὴν

143 Ἐπιστολή του κάνει λόγο γιά ἔλλειψη τροφῶν⁹) ἢ γιά τήν προμήθεια φαρμάκων («κανένα τρόφιμο δέν ὑπάρχει ἐδῶ, οὔτε φάρμακο»¹⁰), ἐντούτοις τὰ ἐπιστρέφει στοὺς ἀποστολεῖς τους μὲ πολλή εὐγένεια καί λεπτότητα ἢ τὰ διαβιβάζει μὲ τήν ἄδειά τους στοὺς ἱεραποστολικῶς ἐργαζομένους, γιά τήν κάλυψη τῶν τρεχουσῶν ἀναγκῶν καί τοῦ ἔργου τους¹¹.

Τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα εἶναι πνευματικὸ

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θέλουμε νά τονίσουμε μὲ ἔμφαση ὅτι τὸ οἰκονομικὸ πρόβλημα καί οἱ παρεπόμενες σοβαρές συνέπειές του στὴν σπορά τοῦ Λόγου εἶναι πρωτίστως πνευματικὸ πρόβλημα.

Εἶναι συνυφασμένο μὲ τὸ θανάσιμο ἀμάρτημα τοῦ ἐγκεντριζομένου, πού «κλείνει» τὰ μάτια μπροστὰ στὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου. Ὅσοι δέν φροντίζουν γιά τήν ὑλικοτεχνικὴ ἐνίσχυση τοῦ ἔργου διαδόσεως τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας, στὴν οὐσία φανερώνουν ἔμπρακτα τὴν ἀδιαφορία τους πρὸς τοὺς «ἐξωθεν», ὅπως ἀποκαλεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὅλους ὅσοι δέν ἀνήκουν στό Κυριακὸ Σῶμα. Ἀντίθετα ἡ πρόθυμη προσφορά τῶν μελῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Σώματος πρὸς τὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ ὑποδηλώνει τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῶν πιστῶν καί πόσο τοὺς ἔχει ἐπηρεάσει τὸ πνεῦμα τῆς σταυρωμένης ἀγάπης, πού δέν «ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς». (Α΄ Κορ. 13, 5). Τὸ ἐρώτημα, ἀπὸ τὴν ἀπάντηση τοῦ ὁποῖου ἐξαρτᾶται καί ἡ λύση τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος στό ἔργο διαδόσεως τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας, εἶναι: Πόσο εἶναι ἔτοιμο τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας νά ἐπαναλαμβάνει βιωματικὰ τὴν Παῦλεια ρῆση: «φθάνω στό σημεῖο νά προτιμῶ νά χαθῶ ἐγὼ γιά νά σωθοῦν οἱ ὁμοεθνεῖς ἀδελφοί μου» (Ρωμ. 8, 3).

7. Χρυσοστόμου, Ἐπιστολή δ΄, Διακόνῳ Ὀλυμπιάδι, ΕΠΕ 37, 356. Ἐπίσης στὴν Ἐπιστολή ια΄ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα (ΕΠΕ 37, 504) τῆς γράφει: «Δήλωνέ μου συνεχῶς τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ὑγεία σου, γιά νά κερδίζω καί ἀπὸ αὐτὸ πολλή εὐφροσύνη. Διότι γνωρίζεις, ὅτι δέν θά εἶναι μικρὴ παρηγορία γιά μένα, εὐρισκόμενος στὴν ἐρημία, ὅταν μαθαίνω συνεχῶς γιά τὴν καλυτέρευση τῆς ὑγείας σου».

8. Χρυσοστόμου, Ἐπιστολή κα΄, Ἀλφίῳ, ΕΠΕ 38, 58. Βλ. ἐπίσης Ἐπιστολή κα΄, Ἀλφίῳ, ΡΓ Ἐπιστολή λε΄, Ἀλφίῳ, ΡΓ 52, 630, Ἐπιστολή μθ΄, Ἀλφίῳ, ΡΓ 52, 635, Ἐπιστολή οβ΄, Ἀλφίῳ, ΡΓ 52, 648, Ἐπιστολή ν΄, Διογένει, ΡΓ 52, 636-37, Ἐπιστολή να΄, Τῷ αὐτῷ, ΡΓ 52, 636 καί Ἐπιστολή ρμδ΄, Διογένει, ΡΓ 52, 697.

9. Χρυσοστόμου, Ἐπιστολή ρμγ΄, Πολυβίῳ, ΕΠΕ 38, 280

10. Χρυσοστόμου, Ἐπιστολή ρμς΄, Θεοδότῳ, Νικολάῳ, Χαιρέα πρεσβυτέρους καί μοναχοῦσι, ΕΠΕ 38, 284.

11. Βλ. π.χ. τίς ἐπιστολές του πρὸς τὸν Ἀντιοχεῖα πλούσιο φίλο του Διογένη: Ἐπιστολή ν΄, Διογένει, ΕΠΕ 38, 98 καί Ἐπιστολή ν΄, Διογένει, ΕΠΕ 38, 100. Βλ. ἐπίσης καί τίς ἐπιστολές Ἐπιστολή ξα΄, Θεοδότῳ, ἀπὸ Κονσουλαρίων, ΕΠΕ 38, 118 καί Ἐπιστολή ολβ΄, Καρτερίῳ, ΕΠΕ 38, 410.

Στό θέμα αυτό οί Ὁρθόδοξοι μποροῦν νά διδαχθοῦν πολλά ἀπό τούς Ἑτερόδοξους, πού ἡ κάθε σχεδόν μικρή κοινότητά τους ἔχει στὸν ἐτήσιο προϋπολογισμό της εἰδικό κονδύλι (budget) γιὰ τὴν ὑποστήριξη τοῦ ἔργου τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας σέ κάποιο μέρος τοῦ κόσμου. Ἡ πρωτοχριστιανική «λογία»¹², (Α΄ Κορ. 16, 1-4) ὡς δοκιμασμένο μοντέλο ἐνισχύσεως τῶν οικονομικῶς ἀδυνάτων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων, μπορεῖ νά βοηθήσει στὴν εὐαισθητοποίηση τῶν πιστῶν γιὰ νά σκέφτονται λίγο πιό πέρα ἀπὸ τὴν «αὐλή» τους. Γιὰ νά ζοῦν, εὐρισκόμενοι στὰ μετόπισθεν, μέ τὴν ἀγωνία ὧσων βρίσκονται στὴν πρώτη γραμμὴ, ἐφευρίσκοντας τρόπους πρὸς ἐνίσχυσή τους. Ὅσοι σκέφτονται ὅτι «ἔχουμε τὰ δικά μας οικονομικά προβλήματα, δέν μᾶς περισσεύουν γιὰ νά βοηθήσουμε τούς ἄλλους», εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν γενναιοδωρία τῆς χήρας τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ὁποία πρόσφερε μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό «πάντα ὅσα εἶχεν... ὅλον τὸν βίον αὐτῆς» καὶ δέχθηκε τὸν ἔπαινο τοῦ Κυρίου μας, μέ τὴν γνωστὴ πρωτοφανῆ διακήρυξη ὅτι αὐτὴ πρόσφερε περισσότερο ἀπὸ ὅλους τούς ἄλλους, γιατί ἔδωσε ἀπὸ τὸ ὑστέρημά της (Μκ. 12, 44). Ἡ προσφορά στοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μέ τὸν ἀπόλυτο τρόπο τῆς χήρας, πού πρόσφερε «πάντα ὅσα εἶχε», «μπορεῖ νά σημαίνει καὶ τὴ θυσία τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς χάριν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῆ, πού δικαιολογεῖται ἐξηγητικά, συνδέεται ἐννοιολογικά πρὸς τὸ πάθος (τοῦ Χριστοῦ), ὅταν αὐτὸ θεωρηθεῖ ἀπὸ τὴν ὀπτική γωνία τῆς ἐκούσιας προσφορᾶς»¹³. Ἐάν, λοιπόν, καταλάβουμε πῶς τὸ οικονομικὸ πρόβλημα στὴν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας εἶναι πρωτίστως πνευματικὸ, τότε μόνον θά εἴμαστε στὸν σωστὸ δρόμο πρὸς τὴν ἐπίλυσή του. Καὶ τότε οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ἀπερίσπαστοι θά ἐπιδοθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου στοῦ ἔργου τοῦ κηρύγματος ἀφοῦ δέν θά εἶναι ἀναγκασμένοι νά «ζητιανεύουν» πρὸς ἐξοικονόμηση τῶν διαφορῶν μέσων γιὰ τὸ κτίσιμο

τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ ἄλλων ἀπαραίτητων κτηριακῶν ἐγκαταστάσεων, τὴν ἐξεύρεση τῆς κατοικίας τους, τὰ ἔξοδα μεταφράσεως καὶ ἐκδόσεως βιβλίων καὶ ἄλλου ἔντυπου ὑλικοῦ γιὰ τὴν διάδοση τοῦ Λόγου, τὴν προσφορά φιλανθρωπικῆς βοήθειας στοὺς γηγενεῖς, τὴν ἐξασφάλιση μέσων μεταφορᾶς πρὸς κήρυξη τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ γενικῶς ὅλων τῶν ἀναγκαίων ὑλικοτεχνικῶν μέσων καὶ ὑποδομῶν γιὰ τὴν ἀπρόσκοπτη διακονία τους.

Προσπάθεια γιὰ οικονομικὴ ἀνεξαρτησία

Ἀλλὰ θά πρέπει νά ὑπογραμμιστεῖ ὅτι ἡ ὑλικοτεχνικὴ ὑποστήριξη μιᾶς νεόφυτης Ἐκκλησίας δέν εἶναι φρόνιμο νά στηρίζεται ἐσαεὶ στὴν βοήθεια ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπολύτως ἀπαραίτητη καὶ στίς πιό φτωχικὲς τοπικὲς ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες εἶναι ἡ ἐξεύρεση πόρων καὶ ἐκ τῶν ἔσω, πού σιγὰ σιγὰ θά καταστήσει τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία οικονομικὰ ἀνεξάρτητη. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ θά πρέπει νά γίνουν ἐπενδύσεις μέ μακροπρόθεσμη προοπτικὴ (π.χ. ἀγορὰ ἀκινήτων γιὰ τὴν ἐνοικίασή τους κ.λπ.), πού θά ἀποδίδουν σέ μνηιαία ἢ ἐτήσια βάση εἰσοδήματα γιὰ τὴν ὑποστήριξη καὶ λειτουργία τῶν ποικίλων ἔργων καὶ προγραμμάτων μιᾶς νεοσύστατης Ἐκκλησίας. Ἡ συμμετοχὴ τῶν γηγενῶν ἐξ ἄλλου στὴν οικονομικὴ στήριξη τῆς τοπικῆς τους Ἐκκλησίας θά συμβάλλει σιγὰ σιγὰ στοῦ «κτίσιμο» τῆς οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας τους, ἀλλὰ καὶ στὴν συνειδητοποίηση ὅτι ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία στὴν ὁποία ἀνήκουν εἶναι δική τους, καὶ ὄχι τῶν ξένων χορηγῶν πού τὴν χρηματοδοτοῦν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό.

Στὴν συνέχεια θά ἀναφέρουμε δύο σύγχρονα παραδείγματα ἐπενδύσεων γιὰ τὴν ἐξοικονόμηση πόρων πρὸς ἐνίσχυση τοῦ ἔργου διαδόσεως τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας. Πρῶτον, τὴν φάρμα, τὴν ὁποία ὀργάνωσε ὁ ἀείμνηστος π. Κοσμᾶς Γρηγοριάτης στοῦ Κολουέζι τῆς Ἀφρικῆς καὶ γιὰ τὴν ὁποία ὑπέστη δριμύτατη κριτικὴ ἀπὸ ἀνώριμους ἐπικριτές του. «Πρόκειται γιὰ τὸ πολὺπλευρο ἔργο πού ἀποβλέπει στὴν αὐτοσυντήρηση τῆς ἱεραποστολικῆς βάσης καὶ τῆς τοπικῆς ἀργότερα Ἐκκλησίας τοῦ Κολουέζι, μέ τὴν

12. Βλέπε τὰ σπουδαῖα ἐρμηνευτικὰ σχόλια τοῦ Χρυσοστόμου γιὰ τὴν «λογία», *Περὶ ἐλεημοσύνης*, ΕΠΕ 31, 434.

13. Δημητρίου Τρακατέλλη (πρώην ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς), *Ἐξουσία καὶ Πάθος, Χριστολογικὲς Ἀπόψεις τοῦ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίου*, Ἀθήνα, Δόμος, 1983, 195.

μέγιστη ικανή αξιοποίηση τῶν ντόπιων δυνάμεων»¹⁴. Ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ πῶς: «Ξέρω ὅτι ἡ μεγαλύτερη στιγμή γιά ἕνα Κλιμάκιο Ἱεραποστολῆς θά εἶναι ἐκείνη, κατά τήν ὁποία τό Κλιμάκιο θά εἶναι αὐτοσυντήρητο, ἀνεξάρτητο οικονομικῶς, τελειῶς ἀποκομμένο ἀπό τόν ἔξω κόσμο τῶν δῆθεν προστατῶν καί φίλων, περιοδικῶν καί ἐφημερίδων»¹⁵. Δεύτερον, τό μεγαλόπνοο ἔργο τῆς λειτουργίας ὑδροηλεκτρικοῦ ἐργοστασίου γιά τήν παραγωγή καί ἐκμετάλλευση ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας ἰσχύος 10 MWe στήν Ἀλβανία ἀπό τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Τιράνων, Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιο, μέ σκοπό «τα ἔσοδα ἀπό τήν ἐπιχείρηση αὐτή νά καλύπτουν τις λειτουργικές ἀνάγκες τῆς Ορθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Ἀλβανία, τή μισθοδοσία του κλήρου καί των λαϊκῶν, που ἀπασχολοῦνται στα φιλανθρωπικά καί τα μορφωτικά ἰδρύματα, ἐνῶ ἕνα μέρος των ἐσόδων θά ἀποστέλλεται στίς ἱεραποστολικές ἐκκλησίες»¹⁶.

Ἐνεργοποίηση στό μέγιστο τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων

Οἱ ἐπενδύσεις γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δέν σημαίνουν ἄρνηση τῆς πρόνοιας τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἐνεργοποίηση στό μέγιστο τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων πού παρέχουν οἱ ἰδιαίτερες τοπικές συνθήκες. Ἀσφαλῶς ὀλόκληρη ἡ ζωή καί ἡ δράση τῶν εὐαγγελιστῶν τοῦ Λόγου τῆς Ἀληθείας πρέπει νά στηρίζεται ἀπόλυτα στόν Θεό καί ὄχι στίς ἀνθρώπινες δυνατότητες.

Ἀλλά αὐτό δέν σημαίνει, ἐπ' οὐδενί λόγῳ, ὀκνηρία καί ἀπόρριψη κάθε ἀνθρώπινης δραστηριότητας γιά τήν ἐξοικονόμηση τῶν χρειῶν πρὸς αὐτοσυντήρηση τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου καί τήν ἀποστολική διακονία τους. Πρέπει νά ἐξαντλοῦνται ὅλες οἱ ἀνθρώπινες δυνατές

προσπάθειες καί παράλληλα τό ἔργο νά παρατίθεται μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, κατά τήν λειτουργική προσταγή: «ἐαυτούς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τήν ζῶν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα».

Οἱ ὁδηγίες τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου

Ὡς γνωστόν καί στοὺς τρεῖς συνοπτικούς Εὐαγγελιστές (Μτ. 10, 5-15, Μκ. 6, 6-12, Λκ. 9, 1-6 καί Λκ. 10, 1-12) εἶναι καταγεγραμμένες οἱ κατευθυντήριες ὁδηγίες τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τοὺς δώδεκα καί πρὸς τοὺς ἑβδομήκοντα μαθητές Του, ὅταν τοὺς ἀπέστειλε στήν σπορά τοῦ Λόγου. Οἱ ἐν λόγω ὁδηγίες προσφέρουν μέ ἀπόλυτα σαφῆ τρόπο τόν «καταστατικό χάρτη» συμπεριφορᾶς τῶν πορευομένων πρὸς εὐαγγελισμό τῶν Ἐθνῶν, οὕτως, ὥστε νά μὴν ἀφήνουν περιθώρια παρερμηνείας.

Ἀνάμεσα στίς ἄλλες ὁδηγίες ἐξέχουσα θέση κατέχουν καί ἐκεῖνες περί μὴ κατοχῆς περιουσιακῶν στοιχείων, ἀκόμη καί ... φαγητοῦ! Οἱ ὁδηγίες τοῦ Ἰησοῦ γιά τό θέμα αὐτό ἀναφέρονται στήν λιτή διαβίωση, ἀπαλλαγμένη ἀπό ἀπαιτήσεις. «Τό περιεχόμενό τους προϋποθέτει ἀπόλυτη φτώχεια καί ἐκούσια ἀπογύμνωση ἀπό κάθε ἐφόδιο»¹⁷.

Ἐπειδὴ οἱ προαναφερόμενες θεϊκές ὁδηγίες εἶναι κομβικῆς σημασίας γιά τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου θά τίς παραθέσουμε αὐτολεξεί, ὅπως μᾶς τίς παρουσιάζουν καί οἱ τρεῖς συνοπτικοὶ συγγραφεῖς:

Ματθαῖος: «Μὴν πάρετε στό ζωνάρι σας χρυσό ἢ ἀσημένιο ἢ χάλκινο νόμισμα, οὔτε σακίδιο γιά τόν δρόμο οὔτε διπλά ροῦχα οὔτε ὑποδήματα οὔτε ραβδί. Στόν ἐργάτη πρέπει νά τοῦ δοθεῖ ἡ τροφή πού τοῦ ἀξίζει» (Μτ. 10, 9-10).

Μάρκος: «Τοὺς παρήγγειλε νά μὴν παίρνουν τίποτε μαζί τους γιά τόν δρόμο: οὔτε σακίδιο οὔτε φαγητό οὔτε χρήματα στό ζωνάρι τους παρά μόνο ἕνα ραβδί· νά βάλουν σανδάλια στά πόδια τους καί νά μὴν παίρνουν μαζί τους διπλά ροῦχα» (Μκ. 6, 8-9).

Λουκᾶς: «Μὴν παίρνετε τίποτε μαζί σας γιά τόν

14. Βλ. σχετικὰ Ἰωάννη Δ. Λάππα, «Φάρμα, καλλιέργειες, κτηνοτροφία», στό Ἱερομονάχου Κοσμᾶ Γρηγοριάτη, *Τό ἱεραποστολικό μου ἡμερολόγιο*, Θεσσαλονίκη: Ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, 2009, 62-65.

15. Ὁ.π., 328.

16. Blerita Baba, *Ἡ μνηνιαία ἐφημερίδα NGJALLJA (ΑΝΑΣΤΑΣΗ) καί το ἀναστάσιμο μῆνυμά της*. Μεταπτυχιακὴ ἐργασία, Θεσσαλονίκη 2017, 17.

17. Δημητρίου Τρακατέλλη (πρώην ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς), *Ἐξουσία καί Πάθος*, ὁ.π., 93.

δρόμο... οὔτε ραβδί οὔτε σακίδιο οὔτε φαγητό οὔτε χρήματα οὔτε διπλά ρούχα» (Λκ. 9, 3).

Ὁδηγίες πρὸς τοὺς Ἑβδομήκοντα μαθητές: Λουκᾶς: «Μὴν παίρνετε μαζί σας χρήματα οὔτε σακίδιο οὔτε ὑποδήματα...» (Λκ. 10, 4).

Ὅσον ἀφορᾶ στὴν φιλοξενία τῶν ἱεραποστόλων, γιὰ νὰ ἀποφευχθοῦν προβλήματα ἀπὸ ἰδιορρυθμίες καὶ προσωπικὲς ἀπαιτήσεις, συνιστᾷ ὁ θεῖος Διδάσκαλος πρὸς τοὺς μαθητὲς Του τὰ ἑξῆς:

Μᾶρκος: «Σ' ὅποιο σπίτι φιλοξενηθεῖτε, ἐκεῖ νὰ μένετε ὥσπου νὰ φύγετε ἀπὸ ἐκεῖνο τό μέρος» (Μκ. 6, 10).

Λουκᾶς: Πρὸς τοὺς δώδεκα μαθητές: «Σ' ὅποιο σπίτι μένετε, ἐκεῖ νὰ μένετε κι ἀπὸ ἐκεῖ νὰ βγαίνετε» (Λκ. 9, 4). Πρὸς τοὺς ἑβδομήντα μαθητές: «Νὰ μένετε στό ἴδιο σπίτι τρώγοντας καὶ πίνοντας ὅ,τι σᾶς προσφέρουν, γιατί στόν ἐργάτη πρέπει νὰ δοθεῖ ὁ μισθός πού τοῦ ἀξίζει· μὴν ἀλλάζετε κατοικία» (Λκ. 10, 7).

Οἱ ὀδηγίες τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τόν θέμα τῆς φιλοξενίας τῶν ἱεραποστόλων παραπέμπουν στὴν ἱεραποστολική «ἀρχὴ τῆς προσαρμογῆς»¹⁸, ἡ ὁποία προστατεύει τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ προβλήματα πού μποροῦν νὰ προκληθοῦν ἀπὸ προσωπικὲς προτιμήσεις καὶ ἀπαιτήσεις γιὰ καλύτερες συνθῆκες στέγης καὶ διατροφῆς.

Ἀνιδιοτέλεια, λιτότητα, διαφάνεια

Ὁ τρόπος ζωῆς καὶ συμπεριφορᾶς ὧσων ἐργάζονται γιὰ τὴν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τίς ὀδηγίες τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι καίριας σημασίας θέμα, «ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία» (Β' Κορ. 6, 3). Κυρίαρχο στοιχεῖο, ὅπως ἀβίαστα ἀπορρέει ἀπὸ τὰ προαναφερθέντα βιβλικά κείμενα, εἶναι τό στοιχεῖο τῆς πλήρους ἀνιδιοτέλειας, σύμφωνα μέ τό κυριακό λόγο: «Δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε» (Μτ. 10, 8), τό ὁποῖο μᾶς διασώζει μόνον ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος κάνει τό ἑξῆς θαυμάσιο καὶ ἀξιόπρόσεκτο ἐρμηνευτικό σχόλιο στό προαναφερ-

18. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων Ἀναστάσιος κάνει λόγο γιὰ «ἐνσωμάτωση, ὄχι ἀπλῶς προσαρμογή». Βλ. *Ἱεραποστολή σὶά ἔκνη τοῦ Χριστοῦ*, Ἀθήνα: Α.Δ., 2007, 61.

θέν χωρίο: «... γιὰ νὰ καταστήσει τοὺς μαθητὲς ἀξιοπίστους τοὺς λέει· Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπρούς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε. Προσέξτε πῶς φροντίζει ὁ Κύριος γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τῶν μαθητῶν του, καὶ μάλιστα ὄχι λιγώτερο ἀπὸ τὰ θαύματα, φανερόντας ἔτσι ὅτι τὰ θαύματα χωρὶς τὴν πρέπουσα συμπεριφορὰ τοὺς δέν ἔχουν καμμία ἀξία. Διότι γιὰ νὰ καταστείλει τό φρόνημά τους τοὺς ἔλεγε· *Δωρεάν ἐλάβετε, δωρεάν δότε*.

Τοὺς προετοιμάζει δηλαδή νὰ εἶναι καθαροὶ ἀπὸ κάθε φιλοχρηματία. Στὴν συνέχεια δὲ γιὰ νὰ μὴ νομιστεῖ ὅτι τό κατόρθωμα εἶναι δικό τους καὶ ἔτσι φθάσουν στὴν ὑπερηφάνεια γιὰ τὰ θαύματα πού θὰ ἐπιτελοῦσαν τοὺς λέει· *Δωρεάν λάβατε τό χάρισμα νὰ θαυματοουργεῖτε*. Τίποτε δέν δίνετε σ' αὐτοὺς πού σᾶς ὑποδέχονται ὡς χάρη, διότι τὴν δύναμη αὐτὴ δέν τὴν λάβατε ὡς ἀμοιβή, οὔτε κουραστήκατε γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσετε, ἀλλ' εἶναι πράγματι δίκη μου ἢ χάρις. Ὅπως δωρεάν λοιπὸν τὴν λάβατε ἔτσι καὶ νὰ τὴν δώσετε καὶ σεῖς σ' ἐκείνους, διότι δέν εἶναι δυνατόν νὰ βρεῖ κανεὶς γι' αὐτὲς τίς δωρεές ἰσάξιον ἀντίτιμον»¹⁹.

Ὅπως πολὺ ὀρθᾶ ἔχει λεχθεῖ: «...τό ἔργο τῆς διάδοσης τῆς πίστεως πρέπει νὰ γίνεται ἀφιλοκερδῶς καὶ οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου πρέπει νὰ περιορίζουν στό ἀναγκαῖο τίς βιοτικὲς ἀπαιτήσεις τους»²⁰. Χρηστή, λοιπὸν, οἰκονομικὴ διαχείριση, ἀπόλυτη διαφάνεια καὶ σεβασμὸς πρὸς ὄλους τοὺς χορηγούς μέχρι τὴν πιὸ ἀσήμαντη προσφορά εἶναι ὁ μονόδρομος πού θὰ ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη στοὺς δωρητές. Ἐπίσης ἡ λιτὴ διαβίωση τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι τό μεῖζον ἐπιχείρημα, πού θὰ πείσει τοὺς καλοπροαίρετους νὰ συνδράμουν τό ἔργο τους.

Ἀπὸ τὰ παραπάνω ἀπορρέει, νομίζουμε, ἀβίαστα τό συμπέρασμα ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ἐργαζομένων στὴν σπορά τοῦ Λόγου πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι λιτὴ, κατὰ μίμνηση τῆς πενίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου,

19. Χρυσόστομος, *Εἰς τό κατά Ματθαῖον, ὁμιλία λβ'*, ΕΠΕ 10, 388-390.

20. Ἡλία Βουλγαράκη, *Ἱεραποστολή, Μεθόριος Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ*, ὁ.π., 187.

ὁ Ὅποιος δέν εἶχε «ποῦ τήν κεφαλὴν κλίνῃ» (Μτ. 8,20), τῆς ζωῆς τῶν ἀγίων Ἀποστόλων, ἀλλά καί ὅλων τῶν ἀξίων διαδόχων τους στήν μακραιωνη παράδοση τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ πολυτέλεια, ἡ σπατάλη, ἡ καλοπέραση εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη μέ τό ἀποστολικό πνεῦμα καί αἰτία σκανδαλισμοῦ τῶν γηγενῶν, ἰδιαίτερος σέ χώρες μέ χαμπλό βιοτικό ἐπίπεδο. Ὁ ἀσκητικός τρόπος ζωῆς, βασισμένος στήν κλασική Παύλεια ρῆση: «ἔχοντες δέ διατροφάς καί σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθυσόμεθα» (Α΄ Τιμ. 6,8), θά πρέπει νά εἶναι ὁ κανόνας βιοτῆς τῶν ἐργαζομένων στόν ἀγρό τοῦ Κυρίου, κληρικῶν καί λαϊκῶν, γιά νά εἶναι σέ θέση νά διδάξουν ἀπρόσκοπτα τό ἀσκητικό ἥθος τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Ἐάν ὁ ἐπίσκοπος ζεῖ φτωχότερα ἀπό τούς κληρικούς του καί οἱ κληρικοί ζοῦν φτωχότερα ἀπό τούς λαϊκούς τότε μόνον τό κήρυγμά τους περί φιλοπτωχίας θά βρεῖ ἀπήχηση στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων τῆς διακονίας τους. Εἰδάλλως θά ταιριάζει καί στούς σημερινούς μαθητές τοῦ Χριστοῦ ἡ ἐρώτηση τοῦ ὑμνογράφου πρὸς τόν Ἰούδα: «Εἰ γάρ πλοῦτον ἠγάπας, τί τῷ περί πτώχειας διδάσκοντι ἐφοίτας»²¹; Ἡ ὑλικοτεχνική ὑποστήριξη ἐκ μέρους ὄσων ἀγαποῦν τό ἔργο τῆς διακονίας τοῦ Λόγου, θά πρέπει νά ἔχει πρωτίστως ὡς ἀποδέκτη τό πνευματικό καί κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί δευτερευόντως τούς ἐργαζομένους σ' αὐτό.

Ἡ ὠφέλεια ἀποβαίνει σ' αὐτόν πού δίνει καί ὄχι σ' αὐτόν πού λαμβάνει

Συναφές πρὸς τό θέμα πού ἐξετάζουμε, εἶναι καί τό ὅτι ἀπό τήν ὑλικοτεχνική προσφορά πρὸς τούς ἐργαζομένους γιά τήν διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου δέν ὠφελοῦνται μόνον οἱ παραληῖπτες, ἀλλά καί οἱ δωρητές.

Ἄλλωστε κατά τήν μαρτυρία τοῦ Παύλου, στήν ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία του πρὸς τούς ποιμένες τῆς Ἐφέσου, ὁ Κύριος εἶπε: «Καλύτερο εἶναι νά δίνεις παρά νά παίρνεις» (Πρ. 20, 35). Στό τελευταῖο μέρος τῆς πρὸς Φιλιππησίους Ἐπιστολῆς τοῦ

ἀποστόλου Παύλου γίνεται σαφές ὅτι λόγω τῆς προσφορᾶς τῶν Φιλιππησίων πρὸς τόν Παῦλο ὠφελοῦνται καί οἱ ἴδιοι. Γι' αὐτό ὁ Παῦλος τούς γράφει: «Ὅχι ὅτι ἐπιζητῶ τά δῶρα, ἀλλά ἐπιθυμῶ νά βλέπω νά πληθαίνουν οἱ καρποὶ τῆς ἀγάπης σας γιά λογαριασμό σας» (Φιλ. 4,17). Καί ἐπιλέγει: «Ἔτσι κι ὅλες τίς δικές σας ἀνάγκες θά τίς καλύψει ὁ Θεός μου σύμφωνα μέ τόν πλοῦτο του, πού μᾶς χαρίζει διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιά νά δοξάζεται ἡ ἀγαθότητά του» (Φιλ. 4, 19). Τό ἐπόμενο ἐρμηνευτικό σχόλιο τοῦ Χρυσοστόμου εἶναι πολύ ἐνδιαφέρον καί μᾶς βοηθᾷ νά καταλάβουμε καλύτερα ὅτι κερδισμένος, τελικά, εἶναι αὐτός πού δίνει καί ὄχι αὐτός πού παίρνει: «Λέω αὐτά γιά δικό σας ὄφελος, ὄχι γιά δικό μου, γιά τήν δική σας σωτηρία. Γιατί ἐγώ τίποτε δέν κερδίζω λαμβάνοντας, ἡ ὠφέλεια ἀνήκει σέ ἐκείνους πού δίνουν. Σέ ἐκείνους πού δίνουν, ἡ ἀμοιβή φυλάσσεται στήν ἄλλη ζωή, καί σέ ἐκείνους πού λαμβάνουν ἐδῶ, ξοδεύονται αὐτά πού δίνονται»²².

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐμφορούμενος ἀπό τό ἴδιο πνεῦμα μέ τόν Παῦλο, χρησιμοποιεῖ τό ἴδιο ἐπιχείρημα, δηλαδή ὅτι ἡ ὠφέλεια ἀποβαίνει σ' αὐτόν πού δίνει καί ὄχι σ' αὐτόν πού λαμβάνει, προκειμένου νά παρακινήσει ὅλους καί ἰδιαίτερος τούς πλουσίους νά προσφέρουν πρὸς τούς ἔχοντας ἀνάγκη.

Ἡ κεντρική θεολογική του ἰδέα εἶναι ὅτι, σέ τελευταία ἀνάλυση, ὁ φτωχός καί ἀναγκεμένος γίνεται ἀφορμή σωτηρίας τοῦ πλουσίου. Ὁ πλούσιος ἔχει ἀνάγκη τόν φτωχό γιατί ὁ φτωχός γίνεται ἀφορμή γιά νά ἐκδηλώσει ὁ πλούσιος τά φιλόφθωρα αἰσθήματά του, γεγονός πού θά τόν ὀδηγήσει τελικά στήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν: «Δέν βλέπεις πώς ὁ Θεός μᾶς τά παρεχώρησε ὅλα κοινά; Ἐάν βέβαια ἐπέτρεψε νά ὑπάρχουν καί φτωχοὶ ἀπό χρήματα, καί αὐτό τό ἔκανε πρὸς παρηγορία τῶν πλουσίων, γιά νά μποροῦν μέ τήν ἐλεημοσύνη τους πρὸς τούς φτωχοὺς νά ἀπαλλάσσονται ἀπό τίς ἁμαρτίες τους»²³.

22. Χρυσοστόμου, *Εἰς τήν πρὸς Φιλιππησίους, ὁμιλία ιε'*, ΕΠΕ 22: 56.

23. Χρυσοστόμου, *Εἰς τό κατά Ἰωάννην, ὁμιλία οζ'*, ΕΠΕ 14: 496.

21. Δοξαστικό Ἀποστίχων Μεγάλης Πέμπτης.

Γιά τήν συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης εἶναι συναφές καί τό ἐξῆς χρυσοστόμιο σχόλιο: «Αὐτοί πού περιέπεσαν σέ ἁμαρτήματα, λαμβάνουν ὄχι μικρή παρηγορία ἀπό τήν βοήθεια πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς, καί τόση μεγάλη φροντίδα ἐκδηλώθηκε γιά τό πρᾶγμα αὐτό ἀπό τόν Θεό, ὥστε καί ὅταν φανερώθηκε καί περιεβλήθηκε σάρκα καί συναναστράφηκε τοὺς ἀνθρώπους, δέν ἀπέφυγε οὔτε τό θεώρησε ἄξιο ντροπῆς νά φροντίζει ὁ ἴδιος γιά τοὺς φτωχοὺς». Καί καταλήγει ὁ Χρυσόστομος μέ τήν ἐξῆς συμπερασματική προτροπή: «Ἄς μὴν ἀμελοῦμε λοιπόν τό πρᾶγμα· διότι δέν ὠφελοῦμε τοὺς φτωχοὺς ἀλλά τοὺς ἑαυτοὺς μας παρά πολύ καί λαμβάνουμε μεγαλύτερα ἀπὸ ἐκεῖνα πού δίνουμε»²⁴. Ἡ προσφορά πρὸς τοὺς ἐμπερίστατους ἀδελφούς ἐκτός ἀπὸ τήν πνευματική ὠφέλεια καί τό πνευματικό συμφέρον τῶν δωρητῶν (Β΄ Κορ. 8,10), γίνεται, ὅπως διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐπίσης ἀφορμή γιά τοὺς ἀποδέκτες τῆς βοήθειας πρῶτον εὐχαριστίας πρὸς τόν Θεό Β΄ Κορ. 9, 11 καί 12), δευτερον δοξολογίας πρὸς τόν Θεό (Β΄ Κορ. 9, 13) καί τρίτον προσευχῆς ὑπέρ τῶν εὐεργετῶν (Β΄ Κορ. 9, 14)²⁵.

Καλλιέργεια πνεύματος προσφορᾶς

Ἐφόσον τό θέμα τῆς ὑλικοτεχνικῆς προσφορᾶς ἔχει τόσες πολλές καί βαθειές πνευματικές καί ὑλικές διαστάσεις, προκύπτει τό συμπέρασμα ὅτι χρειάζεται νά γίνει πρὸς τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἐπίμονη καλλιέργεια τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἔτσι, ὥστε μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου νά ἐξοικειωθοῦν ὄλο καί περισσότερο οἱ πιστοί μέ τήν συστηματική ἐνίσχυση τοῦ ἔργου ἐπέκτασης τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας.

Ἡ λύση τοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος θά ἀπαλλάξει τοὺς ἐργαζομένους στό ἱερό αὐτό ἔργο ἀπὸ τό ἄγχος ἐξερευσεως τῶν ὑλικοτεχνικῶν μέσων καί παράλληλα θά προσφέρει πολλές δυνατότητες καλύτερης προσφορᾶς τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Μέ ἄλλα λόγια θά τοὺς δοθεῖ, ὅπως καί στοὺς

24. Χρυσόστομος, *Περὶ ἐλεημοσύνης*, ΕΠΕ 31, 432 καί 434.

25. Χρυσόστομος, *Εἰς τὴν β΄ πρὸς Κορινθίους*, ΕΠΕ 19, 520-22.

ἀγίους Ἀποστόλους, ἡ ἄνεση «νά ἀφιερωθοῦν ἀποκλειστικά στήν προσευχή καί στό ἔργο τοῦ κηρύγματος» (Πρ. 6, 4).

Διορθόδοξη συνεργασία

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά σημειώσουμε, τελειώνοντας, ὅτι ἡ ἀποστέλλουσα Ἐκκλησία πρέπει νά ἔχει τήν εὐθύνη καί τήν φροντίδα γιά τήν συντήρηση τῶν ἀποστελλομένων πρὸς τόν εὐαγγελισμό τῶν «ἔξω-θεν» καί τήν κάλυψη τῶν ποικίλων ἀναγκῶν τοῦ ἐπιτελούμενου ἔργου. Ἀσφαλῶς μιὰ διορθόδοξη συνεργασία ὑπὸ τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στόν τομέα αὐτό θά ἦταν τό ἄριστον καί θά γινόταν πηγὴ πολλῶν καί μεγάλων εὐλογιῶν στήν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας. Δυστυχῶς, ὅμως, ὁ ἐπάρατος ἐθνοφυλετισμός, ἡ μεγαλύτερη πληγή τῆς Ὁρθοδοξίας στήν ἐποχή μας, δέν εὐνοεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος κάτι τέτοιο. Ἀντὶ τῆς συνεργασίας ἐπικρατεῖ ἀθέμιτος ἀνταγωνισμός, ὁ ὁποῖος, πολλές φορές, παίρνει τέτοιες τρομακτικές διαστάσεις, πού δέν τὸν συναντᾶ κανεὶς «οὐδέ ἐν τοῖς ἔθνεσιν» (Α΄ Κορ. 5, 1) πρὸς μεγάλο σκανδαλισμὸ Ὁρθόδοξων πιστῶν καί μὴ. Ἄς εὐχνηθοῦμε ἡ ἀνά τόν κόσμον Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐνωμένη νά λειτουργήσῃ καί πάλι, ὅπως στήν Ἀρχαία Ἐκκλησία, ὡς ἓνα Σῶμα, γιά τήν ἀπό κοινοῦ προσπάθεια ἐξάπλωσης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ στόν σύγχρονο κόσμον²⁶.

† Ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος

26. Γιά τό θέμα αὐτό βλ. Ἀναστασίου Ἀρχιεπισκόπου Τυράνων, *Ἐραποστολή σὴν ἰκνη τοῦ Χριστοῦ*, ὁ.π., 60 καί 115-116.

Πρώτη Πατριαρχική-Ποιμαντική έπίσκεψη στην 'Ιερά'Επισκοπή Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης

Στήν πόλη Τολιάρα τῆς Νοτίου Μαδαγασκάρης ἔφτασε τὴν Παρασκευὴ 9 Σεπτεμβρίου 2022 ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Πατριάρχου γιὰ τὴν Ἱεραποστολὴ εἶναι δεδομένο καὶ αὐτὸ μαρτυρεῖται, ἀπὸ τὶς πολλές ποιμαντικὲς του περιοδεῖες σὲ ὅλοκληρη τὴν Ἀφρικὴ. Εἶναι ἡ τρίτη φορά, λοιπόν, πού ἐπισκέπτεται τὴ Μαδαγασκάρη καὶ πρώτη φορά τὴν Ἐπισκοπὴ Τολιάρας καὶ Νοτίου Μαδαγασκάρης.

Ἡ Ἱερά Ἐπισκοπὴ Τολιάρας καὶ Νοτίου Μαδαγασκάρης εἶναι ἀπὸ τὶς νεοσυσταθεῖσες Ἐπισκοπές τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Θρόνου. Ἡ ἴδρυσή της, κατόπιν προτάσεως τοῦ Μακαριωτάτου, ἔλαβε χώρα τὸ ἔτος 2018 καθὼς καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ πρώτου Ἐπισκόπου. Μετ' ὀλίγον, ἀκολούθησε ἡ χειροτονία του ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο, στὶς 13 Ἰανουαρίου 2019 στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Νικολάου Καΐρου.

Στὸ ἀεροδρόμιο τῆς Τολιάρας, στὶς 12:00 μ., ὑποδέχτηκαν τὸν Πατριάρχη ὁ ἐπιχώριος Ἐπίσκοπος, Θεοφιλέστατος κ. Πρόδρομος, οἱ ἀρχές τοῦ τόπου, ὁ Γενικός Ἀρχιερατικός καὶ οἱ Ἀρχιερατικοὶ Ἐπίτροποι τῶν τριῶν Ἀρχιερατικῶν Περιφερειῶν. Κατὰ τὴν ἀφιξη τοῦ Μακαριωτάτου ἄγημα 100 ἀτόμων ἀπὸ τὸν στρατό καὶ τὴν ἀστυνομία καὶ τὴν τοπικὴ ζαρτάν ἀπέδωσαν τιμές.

Ἐπιπλέον ἡ φιλαρμονικὴ τῆς πόλεως Τολιάρα παιάνισε τὸν Ἑλληνικὸ Ἐθνικὸ Ὕμνο, αὐτὸ συμβαίνει ὄχι λόγῳ μίας ἀποικιοκρατικῆς ἀντίληψης στὴν Ἱεραποστολή, ἄλλωστε ἡ Ὁρθόδοξη Ἱεραποστολὴ καυχᾶται γιὰ τὴν μὴ ἀνάμειξη της σὲ αὐτὸ πού λέγεται ἀποικιοκρατία, ἀλλὰ γιατί μέ βάση τὸ πρωτόκολλο τοῦ κράτους τῆς Μαδαγασκάρης ὁ ἐθνικός ὕμνος τῆς χώρας ἀκούγεται/ἀνακρούεται ἐπίσημα μόνο κατὰ τὴν παρουσία τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν.

Μία μεγάλη ὁμάδα νέων, ἐπίσης, ἀπὸ τὶς τοπικὲς ἐκκλησιαστικὲς κοινότητες ἐπεφύλαξαν θερμὴ ὑποδοχὴ στὸν Πατριάρχη κ. Θεόδωρο καὶ ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, ἐκεῖνος

δὲν ἔμεινε ἀσυγκίνητος δείχνοντας γιὰ ἀκόμα μία φορά τὴν ἰδιαίτερη ἀγάπη πού ἔχει γιὰ τὰ παιδιά καὶ τοὺς νέους της Ἀφρικῆς.

Στὴ συνέχεια ἀκολούθησε μία ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ ἀπὸ τὸν Ὁρθόδοξο λαὸ στὸν πνευματικὸ τους πατέρα, καθὼς καὶ Δοξολογία στὸ Ἱερό Ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα. Ὁ Ἐπίσκοπος Τολιάρας κ. Πρόδρομος μέ ἐγκάρδιους λόγους καὶ αἰσθήματα ἀληθινῆς ἀγάπης, καλωσόρισε τὸν Πατριάρχη καὶ τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν ἐπίσκεψή του, σ' αὐτὴ τὴ νεοσύστατη Ἐπισκοπὴ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Ὁ Μακαριώτατος ἀπύθυνε λόγους πατρικῆς ἀγάπης, ἀναφερόμενος γιὰ ἀκόμα μία φορά στὸ ὄραμα του γιὰ τὴν πορεία τῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀφρικὴ, εἰδικό-

τερα για την περιοχή αυτή και τη νέα Έπισκοπή. Τέλος, μέσα σε κλίμα χαρής και συγκίνησης ευλόγησε τους παρισταμένους ιθαγενείς κληρικούς και λαϊκούς και αναχώρησε για να συνεχίσει την ποιμαντική ιεραποστολική περιοδεία του.

Τό Σάββατο 10 Σεπτεμβρίου 2022, κατά την δεύτερη ημέρα της ιεραποστολικής επίσκεψέως του, ο Πατριάρχης κ. Θεόδωρος, έτυχε θερμότατης υποδοχής από τους σπουδαστές του θεολογικού και εκκλησιαστικού Σεμιναρίου.

Τό Σεμινάριο φέρει τό όνομα του Άγιου Αποστόλου και Ευαγγελιστού Μάρκου, του ιδρυτή και θεμελιωτή της Έκκλησίας στην Άφρική. Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης τέλεσε μέ μεγάλη χαρά τόν καθιερωμένο Άγιασμό και έκανε τά έγκαίνια του Σεμιναρίου της Ίερās Έπισκοπής, καθώς και τών Γραφείων αυτής. Στην συνέχεια ο Πατριάρχης, προέβη στη ρασοφορία τών πρώτων σπουδαστών του Σεμιναρίου.

Η ημέρα τών έγκαινίων του ιερατικού Σεμιναρίου «Ο Άγιος Ευαγγελιστής Μάρκος» σηματοδότησε την έναρξη τών έργασιών του, για την επίτευξη του μεγάλου όραματος και της ελπίδας του Μακαριωτάτου για τη νέα Έπισκοπή Τολιάρας και Νοτίου Μαδαγασκάρης, για τη νήσο της Μαδαγασκάρης, αλλά και για όλoκληρη την Άφρική. Ο Πατριάρχης γνώριζε από την ημέρα της αναρρήσεώς του στον Άλεξανδρινό

Θρόνο πώς ή διάδοση, ή έδραίωση και ή μαρτυρία του μηνύματος του Ευαγγελίου, θά μπορούσε να επιτευχθεί, μόνο μέσα από την ανάδειξη και επίμρφωση στελεχών από τις τοπικές εκκλησιαστικές κοινότητες.

Τήν ευθύνη της λειτουργίας του Σεμιναρίου, κατόπιν ευλογίας και λίαν τιμητικής προτάσεως του Έπισκόπου Τολιάρας και Νοτίου Μαδαγασκάρης κ. Προδρόμου, έχουμε αναλάβει ο υπογράφων τό παρόν άρθρο, π. Αντώνιος Μπαφαλοῦκος, Δρ. Ιεραποστολικής και Μεταδιδασκαλικής Έρευνής του Ε.Κ.Π.Α. σε θέματα Ιεραποστολικής.

Ο σκοπός, λοιπόν, της ίδρύσεως του Σεμιναρίου της Ίερās Έπισκοπής, είναι ή καλύτερη όργάνωση του ιεραποστολικού έργου. Μεταξύ άλλων αυτό συνεπάγεται τόν καταρτισμό τών υποψηφίων κληρικών και κατηχητών, αλλά και την θεολογική επίμρφωση τών κληρικών που ήδη διακονούν και υπηρετούν στην Έπισκοπή.

Γιά την καλύτερη επίτευξη του σκοπού του Σεμιναρίου, δημιουργήθηκε Έποπτικό Άκαδημαϊκό Συμβούλιο, τό όποιο αποτελείται από τους κάτωθι Καθηγητές της Θεολογικής Σχολής του Ε.Κ.Π.Α.: 1. Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Ίωάννη Παναγιωτόπουλο, 2. Καθηγητή κ. Έμμανουήλ Καραγεωργούδη, 3. Καθηγήτρια κα Ίωάννα Στουφή – Πουλημένου,

4. Αναπληρωτή Καθηγητή κ. Χρήστο Καραγιάννη, 5. Επίκουρο Καθηγητή π. Άριστάρχο - Βασίλειο Γκρέκα, 6. Αναπληρωτή Καθηγητή π. Άθανάσιο Μελισσάρη, 7. Επίκουρη Καθηγήτρια κα Ίωάννα Κομνηνού καθώς και από τόν γράφοντα, Διευθυντή του Σεμιναρίου, Πρωτοπρ. κ. Αντώνιο Μπαφαλοῦκο. Ὁ ρόλος του Συμβουλίου συνίσταται στην επίβλεψη τῆς ὕλης, τῆς διεξαγωγῆς τῶν μαθημάτων καί τῶν ἐξετάσεων τους ἀπό τούς καθορισμένους Καθηγητές σύμφωνα μέ τό ἐγκεκριμένο πρόγραμμα.

Τά μαθήματα πού θά διδαχθοῦν θά εἶναι: α. Δογματική, β. Φιλοσοφία, γ. Ἱεραποστολική, δ. Γενική Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, ε. Ἐκκλησιαστική Ἱστορία του Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, στ. Εἰσαγωγή καί Ἑρμηνεία Ἁγίας Γραφῆς, ζ. Λειτουργική - Ψαλτική, η. Τελετουργική, θ. Κατηχητική, ι. Πατρολογία.

Ἐμφανῶς συγκινημένος γιά τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν καί τῆς λειτουργίας του Σεμιναρίου ὁ Μακαριώτατος συνεχάρη καί εὐχέθηκε μέσα ἀπό τήν ἀγαπῶσα καρδιά του στόν Θεοφιλέστατο κ. Πρόδρομο, ὁ Θεός νά του χαρίζει δύναμη, φῶτιση καί ὑπομονή ὥστε νά φέρει σέ πέρας αὐτό τό τεράστιο ἔργο πού μόλις ξεκίνησε. Δέν παρέλειψε, φυσικά, νά εὐχαριστήσει καί ὄλους ἐκείνους πού εἶναι συμπαραστάτες καί συγκυρνηαῖοι στό ἔργο τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης.

Ὁ ἀκούραστος αὐτός ἐργάτης του Εὐαγγελίου, ὁ Πατριάρχης Θεόδωρος κατά τή συνέχεια του προγράμματός του, τέλεσε τά Θυρανοίξια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του Ἁγίου Ἰωσήφ του Ἴηουαστῆ. Ἐγκαινιάστηκαν τά νέα κελιά, ἡ τραπεζαρία, ἡ κουζίνα καθώς συνεχίζεται μέ γοργούς ρυθμούς καί ἡ διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἀκολούθως πραγματοποιήθηκε καί ἡ ρασοευχή τῆς νέας δόκιμης μοναχῆς πού ἔλαβε τό ὄνομα Γαβριιλία. Ὁ Μακαριώτατος μέ λόγους στοργῆς μίλησε πρὸς τή δόκιμη μοναχή, νοθετώντας τή νά βιώνει μέ ἀληθινή πίστη τή σχέση της μέ τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία καί νά διακονεῖ μέ αὐταπάρνηση τούς ἀδελφούς της. Ἐπιπλέον, στό λόγο του, ἐξῆρε τή σημασία του μοναχισμού, τήν ἀνάγκη γιά ταπείνωση καί σωφροσύνη. Τόνισε, ἐπίσης, τό πόσο οὐσιαστική εἶναι ἡ περίοδος τῆς δοκιμασίας ἀλλά καί ἡ περισυλλογή καί ἡ πολλή προσευχή γιά τήν λήψη τῆς τελικῆς μεγάλης ἀπόφασης, πού, ἀσφαλῶς, εἶναι ἀπόφαση ζωῆς.

Ὁδοδείκτης καί σημεῖο ἀναφορᾶς τῆς ἀδελφῆς Γαβριιλίας εἶναι καί ἡ Γερόντισσα ἀπό τήν ὁποία πῆρε καί τό ὄνομα. Ἡ Γερόντισσα Γαβριιλία, ἡ γερόντισσα τῆς ἀγάπης, ἀναλώθηκε στόν ἱεραποστολικό ἀμπελῶνα του Κυρίου. Ἡ ἀξιόλο-

γη ἱεραποστολική της δράσης δέν περιορίστηκε μόνο στην Ἰνδία, ἀν καί ἐκεῖ ἐπιτέλεσε τό σπουδαιότερο καί μεγαλύτερο ἔργο της. Ἡ Ἀφρική, ὁμως, ὑπῆρξε ἀδιαμφισβήτητα καί μεμαρτυρημένα τόπος προσφοράς καί ἀγάπης γι' αὐτήν. Γιά τόν λόγο αὐτό, ὁ Ἐπίσκοπος κ. Πρόδρομος, μέ τήν εὐλογία καί τήν ἄδεια του Μακαριωτάτου, ἐπέλεξε νά δοθεῖ τό ὄνομα αὐτό στή νέα μοναχή, ὡς σύμβολο καί ὑπόσχεση τῆς Ἱερᾶς Μονῆς του Ἁγίου Ἰωσήφ του Ἴηουαστῆ.

Μᾶς εἶναι κατανοπτό τό πόσο σπουδαῖο ρόλο ἔρχεται νά διαδραματίσει ἡ δημιουργία ἑνός Μοναστηριοῦ, πού θά ἀποτελέσει ἐκτός τῶν ἄλλων καί ἀναφορά γιά τήν τοπική Ἐκκλησία καί τήν Ἱεραποστολή. Ἄς μὴν μᾶς διαφεύγει ὅτι γιά πολύ μεγάλα χρονικά διαστήματα, ἡ ἱεραποστολική δράση στηρίχθηκε στά μοναστήρια καί στοὺς μοναχοὺς.

Εἶναι φυσικό ἐπακόλουθο, ἐπίσης, ἡ ἴδρυση ἄμεσα στην Ἐπισκοπή Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης, Ἱερᾶς Μονῆς, ἐφόσον ὁ ἐπικῶριος Ἐπίσκοπος προέρχεται ἀπό τή μοναχική πολιτεία καί μάλιστα ἀπό μία εὐλογημένη ἱεραποστολική Μονή, αὐτή τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων Πάρνωνος, Ἐπιπλέον

ἄς μὴν ξεχνᾶμε πὼς ἡ ἰδιαιτέρη πατρίδα τοῦ Θεοφιλεστάτου εἶναι ἡ ἱστορική Σπάρτη, ἡ ὁποία ἔχει πολιοῦχο καὶ προστάτη τὸν ὅσιο Νίκωνα τὸν «Μετανοεῖτε».

Ὁ μεγάλος αὐτός Ὅσιος εἶχε τίς πνευματικές του ρίζες σέ ἓνα Μοναστήρι, καὶ στή συνέχεια ἔγινε ἱεραπόστολος μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ στήν Κρήτη, πού εἶχε ἀπελευθερώσει ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς. Τό ἔργο τοῦ Ὁσίου ἦταν μεγάλο, κατήχησε καὶ κήρυξε μέ ἱεραποστολικό τρόπο. Ἀποτέλεσμα καὶ πλούσιος καρπός τοῦ ἔργου του ἦταν ἡ ἀποδοχή τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ βάπτισμα μεγάλο μέρος τῶν κατοίκων καὶ μάλιστα τῶν πιό ἐπιφανῶν. Στή συνέχεια ἔδωσε καὶ πάλι πνοή στήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κρήτης, ἀφοῦ προχώρησε στήν ἀνέγερση ναῶν ἀλλά καὶ στή χειροτονία νέων κληρικῶν. Μέσα ἀπό τὰ λιγοστά πού ἀναφέραμε παραπάνω, ἀντιλαμβανόμεστε ὅτι τίποτα δέν εἶναι τυχαῖο στό θέλημα καὶ τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ.

Στή συνέχεια τῆς περιουσίας τοῦ Μακαριωτάτου στήν πόλη, ἔλαβαν χώρα, ἐπίσης, τὰ ἐγκαίνια τῆς αἰθουσας τοῦ πανεπιστημιακοῦ νοσοκομείου τῆς Τολιάρας. Ἡ αἴθουσα αὐτή ἔχει παραχωρηθεῖ στήν ὀρθόδοξη κλινική τῆς Ἐπισκοπῆς Τολιάρας. Καρπός τῆς ἀγαστῆς καὶ καλῆς συνεργασίας ἀνάμεσα στίς τοπικές ἀρχές καὶ τήν Ἱερά Ἐπισκοπή, εἶναι ἡ σύμβαση καὶ ἡ συμφωνία ὥστε ἡ αἴθουσα αὐτή τοῦ πανεπιστημιακοῦ νοσηλευτικοῦ ἰδρύματος, νά λειτουργεῖ ὑπό τήν εὐθύνη τῆς Ἐπισκοπῆς. Εἶναι πολύ σημαντική ἡ ὑπαρξη τῆς συγκεκριμένης αἰθουσας, καθὼς εἶναι ἐξοπλισμένη μέ σύγχρονα μηχανήματα, μαστογράφο, ἀξονικό τομογράφο, ἀκτινογράφο, ὑπέρηχο, τὰ ὁποῖα δωρίσθηκαν ἀπό τήν Ἑλληνική Πολεμική Ἀεροπορία πρὸς τήν Ἱερά Ἐπισκοπή Τολιάρας καὶ Νοτίου Μαδαγασκάρης, κατόπιν συστηματικῶν ἐπαφῶν καὶ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου κ. Προδρόμου. Ἡ παροχή ὑπηρεσιῶν ὑγείας στήν Ἀφρική εἶναι κάτι πολύ ἀκριβό καὶ πολλές φορές ἀδύνατο ἢ ἀκόμα καὶ ἀδιανόητο γιά τοὺς ἀπλοὺς πολῖτες.

Ἡ μεγάλη προσφορά τῆς Ἐπισκοπῆς Τολιάρας καὶ Νοτίου Μαδαγασκάρης, ἀλλά καὶ ὁλόκληρης τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Ἀφρική εἶναι ἡ δωρεάν παροχή σέ ὅλους ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ὑγείας. Ἡ ἐλεύθερη καὶ δυνατὴ πρόσβαση στήν Ὀρθόδοξη κλινική καὶ ἡ δωρεάν χρῆση ὄλων αὐτῶν τῶν ἱατρικῶν μηχανημάτων, πού καὶ γιά τὰ κρατικά νοσοκομεῖα ἡ ὑπαρξη τους ἀνάγεται στή σφαῖρα τῆς φαντασίας, ἀποτελεῖ οὐσιαστικὴ ἀνύψωση τοῦ βιοτικῆς ἐπιπέδου τῆς περιοχῆς, μέσα στό φῶς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς ὑπό τήν εὐλογητὴ καθοδήγηση τοῦ προκαθημένου του, κ. Θεοδώρου Β΄, συνεργεῖ πάντοτε στή βοήθεια καὶ τήν ὑποστήριξη ὄλων τῶν Ἀφρικανῶν ἀδελφῶν μας, τοὺς ὁποίους διακονεῖ ὡς εἰκόνες τοῦ Δημιουργοῦ μας.

Τὴν Κυριακή 11 Σεπτεμβρίου 2022, κατὰ τήν τρίτη ἡμέρα τῆς ἱεραποστολικῆς καὶ ποιμαντικῆς ἐπισκέψεώς του, ὁ Πατριάρχης κ. Θεόδωρος Β΄ προσέφερε τὴ θεία Λειτουργία μέ τὸν ἐπιχώριο Ἱεράρχη, στό νέο Ἱερό Καθεδρικό Ναὸ τῆς Ἐπισκοπῆς, ὁ ὁποῖος τιμᾶται στοὺς τῶν προσφάτως ἀνακυρθέντων Ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸν Ὅσιο Σιλουανὸ τὸν Ἀθωνίτη καὶ τὸν Ἅγιο Σωφρόνιο τοῦ Ἑσσεξ. Ὁ Μακαριώτατος ἐκφράζοντας τὴ χαρὰ καὶ τὴν πατρική του ἀγάπη, πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο κ. Πρόδρομο, τοῦ προσέφερε ἓνα σέτ ἐγκολπίων καὶ ἓναν Σταυρὸ εὐλογίας γιά τὸ νέο Καθεδρικό Ναὸ.

Ὁ Πατριάρχης ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς παρισταμένους Ὀρθοδόξους πιστοὺς, τοὺς εὐχαρίστησε μέ τὸν πάντοτε γλυκὺ πατρικό του λόγο γιά τὴν πάνδημη συμμετοχή τους στό Μυστήριον τῶν Μυστηρίων. Στή συνέχεια παρασημοφόρησε τοὺς ἄρχοντες τοῦ τόπου, ἐκφράζοντας μέ τὸν τρόπο αὐτὸ τίς εὐγνώμονες εὐχαριστίες του, γιά τὴν συμπαράστασή τους στό ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐπισκοπῆς καὶ ἐν γένει τοῦ Πατριαρχείου στήν Ἀφρική.

Στή συνέχεια, ὁ Μακαριώτατος, σέ κλίμα βαθιᾶς συγκίνησης τέλεσε τὸ μνημόσυνο τοῦ μακαριστοῦ προκατόχου του κυροῦ Πέτρου καὶ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, πού βρῆκαν αἰφνίδιο θάνατο κατὰ τὴν πτώση τοῦ ἐλικοπτέρου Chinouk, στίς 11 Σεπτεμβρίου 2004, στήν περιοχή Σιθωνίας τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ὁφείλουμε μέ σεβασμὸ νά ἀναφέρουμε ὅτι μεταξὺ τῶν ἐκλιπόντων βρισκόταν καὶ ὁ Μητροπολίτης Μαδαγασκάρης κυρός Νεκτάριος.

Μετά τό πέρας τῆς θείας Λειτουργίας ὁ Πατριάρχης, ἔθεσε τό θεμέλιο λίθο γιά τό Ὁρφανοτροφεῖο τῆς Ἐπισκοπῆς Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης. Κατά τή διάρκεια τῆς ὀμιλίας του ἀναφέρθηκε γιά ἀκόμα μία φορά στό ἐλπιδοφόρο ὄραμά του γιά τήν Ἱεραποστολή καί τήν τοπική Ἐπισκοπή, λέγοντας πώς τά ἔργα, πού ξεκινοῦν καί θά πραγματοποιηθοῦν, γίνονται μέ γνώμονα τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας γιά τίς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, τούς κατοίκους τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ἀνεξαρτήτως θρησκείας καί ὀποιουδήποτε ἄλλης διάκρισης. Ἐκλείσει τήν τελετή ἀπευθυνόμενος στόν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο κ. Πρόδρομο, εὐχόμενος καλή δύναμη καί ὑπομονή στό δύσκολο ἔργο τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ὁρφανοτροφείου. Ὁ Μακαριώτατος, ἐπίσης, εὐχαρίστησε ἀπό καρδιᾶς ὄλους τούς παρισταμένους καί διένειμε Πατριαρχικές εὐλογίες.

Τή Δευτέρα 12 Σεπτεμβρίου 2022, κατά τήν τέταρτη ἡμέρα τῆς ποιμαντικῆς καί ἱεραποστολικῆς ἐπίσκεψης καί περιουδεῖας του, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρος Β΄, συνοδευόμενος ἀπό τόν Ἐπίσκοπο Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης κ. Πρόδρομο ἐπισκέφθηκαν τό 7ο καί 8ο ἐκπαιδευτικό ἴδρυμα τῆς Ἱεράς Ἐπισκοπῆς καί τέλεσε τόν καθιερωμένο Ἁγιασμό τῶν ἐγκαινίων γιά τίς δύο νέες αὐτές σχολικές μονάδες. Ἐτυχε θερμότητος ὑποδοχῆς ἀπό τούς ἐκπαιδευτικούς καί τούς μαθητές τῶν σχολείων. Ὁ Πατριάρχης μίλησε γιά τή σημασία τῆς ἐκπαίδευσης στή ζωή τῶν ἀνθρώπων, καθώς τά νέα παιδιά ἀποτελοῦν τό μέλλον καί τήν ἐλπίδα τοῦ τόπου. Ὁ Μακαριώτατος δέν παρέλειψε νά εὐχαριστήσῃ τόν Θεοφιλέστατο γιά τό μεγάλο του ἐνδιαφέρον γιά τά παιδιά, μιᾶς καί μέσα σέ μόλις τρία χρόνια πέρα τῶν ὑπολοίπων αὐξήσε τά σχολεῖα ἀπό δύο πού βρῆκε σέ ὄκτώ. Στή συνέχεια μοίρασε γραφική ὕλη, τετράδια καί μολύβια.

Τό μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας, συνεχίζοντας τό πρόγραμμά του, ὁ Μακαριώτατος πραγματοποίησε ἐπίσκεψη στό κεντρικό σωφρονιστικό κατάστημα τῆς Τολιάρας, τό ὁποῖο ἀποτελεῖται συγκρότημα ἀπό ἀνδρικές καί γυναικεῖες φυλακές. Ὑποδέχθηκαν τόν Πατριάρχη τό διοικητικό προσωπικό, οἱ ἐργαζόμενοι καί οἱ τρόφιμοι. Οἱ κρατούμενοι ἀριθμοῦν συνολικά 800 ἄτομα. Ὁ Μακαριώτατος μίλησε μέ λόγια ἐλπίδας στους κρατούμενους καί τούς ἀνέπτυξε τό νόημα πού ἔχει ἡ συγχώρεση, ἡ μετάνοια καί ἡ ἀνεξικακία στή ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Τούς διαβεβαίωσε, ἐπίσης, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διά τῆς τοπικῆς Ἐπισκοπῆς θά εἶναι στό πλευρό τους καί συνεχάρη τόν ἐπικώριο Ἐπίσκοπο, γιά τήν πρωτοβουλία νά

διανέμει φαγητό στίς φυλακές τρεῖς φορές τήν ἐβδομάδα. Ἡ ἐφαρμογή τῶν λόγων τοῦ Κυρίου στήν πράξη, «ἐν φυλακῇ ἤμην καί ἤλθετε πρός με» (Ματθ. 25,36), εἶναι ὁ καλύτερος καί πιό ἐπιτυχημένος τρόπος τῆς διαδόσεως τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι τό Εὐαγγέλιο, πού ἀναφέρει τό συγκεκριμένο χωρίο, εἶναι αὐτό τό Εὐαγγέλιο τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω, πού λέγεται καί Εὐαγγέλιο τῆς κρίσεως.

Τήν Τρίτη 13 Σεπτεμβρίου 2022, ὁ Μακαριώτατος ὁλοκλήρωσε τήν ποιμαντική του ἐπίσκεψη στήν Ἱερά Ἐπισκοπή Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης καί ἀναχώρησε γιά τήν Ἱερά Μητρόπολη Ἀνταναναρίβο καί Βορείου Μαδαγασκάρης, ὅπου θά παρέμενε γιά ἀκόμα δύο ἡμέρες. Ἡ χαρά εἶναι μεγάλη, γιατί ἡ τοπική Ἐκκλησία τῆς Τολιάρας καί τῆς Νοτίου Μαδαγασκάρης αὐξάνει. Εὐχόμεστε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Δομῆτωρ τῆς Ἐκκλησίας, νά εὐλογεῖ τό ἔργο τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχη κ. Θεοδώρου Β΄ καί νά πολλαπλασιάζει τούς ἀγαθοῦς καρπούς τῶν ἱεραποστολικῶν του κόπων!

Πρωτοπρ. π. Ἀντώνιος Μπαφαλοῦκος
Δρ. Ἱεραποστολικῆς

«τῶν δέ μαθητῶν καθὼς νῦν πορεῖτό τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 1-04-2022 ἕως 30-06-2022 προσεφέρθησαν στὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὰ παρακάτω χρηματικά ποσά γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο ἀπὸ τοὺς:

Ἀγγελίνα Παναγιώτη 250 • Ἀλεξάνδρου Ἰωάννη 100 • Ἀναστασάκη Ἀνδρομάχη 100 • Ἀναστοπούλου Ἀγγελική 100 • Ἀντωνοπούλου Ἐριφύλη 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2628) 3.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1556) 1.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1922) 300 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1575) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1613) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2215) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2633) 80 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2128) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2096) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2268) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1602) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1573) 1.000 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1582, 1583, 2619, 2620) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2149) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2093) 35 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2106) 30 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2113) 16 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2131) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2135) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2147) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2148) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2166) 100 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2066) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2612) 10 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2060) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1870) 400 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1598) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1563) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 1558) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2069) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2632) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2068) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2745) 100 • Ἀσημάκη Γεωργία 50 • Βαλωμένου Βασιλική 30 • Βενέρη Λαμπράκη Αἰκ. 50 • Βιντζηλαίου Σταμ. 50 • Βλαγκούλη Νίκη 200 • Βόρδου Δέσποινα 50 • Βορρία Σπυρίδωνα 20 • Γεωργάτου Δήμητρα 50 • Γεωργιάδη Παναγιώτη 25 • Γεωργίου Ἐλευθέριο 15 • Γεωργότα Μάρκο 50 • Γιαννοπούλου Παναγιώτα 17 • Γρίβα Μιχάλη 10 • Δαβάκη Σπυρίδωνα 30 • Δανιηλίδη Χρῆστο 5 • Δεληγιώργη Κων/

νο 60 • Δήμα Κυδωνιεύς Κων/να 50 • Δημητρίου Νίκη 50 • Δημονάσιο Γεώργιο 100 • Δούση Θεοδώρα 80 • Δράκου Ἀδαμαντία 30 • Δρακουλάκη Μενέλαο 100 • Δριβήλα Γεωργία 30 • Ἐλευθερίου Εὐστ. 50 • Ἐμμανουηλίδη Κων/νο 100 • Ἐξιογλου Ἀλκιβιάδη 15 • Ζαγοριανὸ Κων/νο 50 • Ζαρταλούδη Μιχαήλ 20 • Ζαφειρόπουλο Χρῆστο 35 • Ἡσαΐογλου Παντελῆ 20 • Ἡσυχαστήριο «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 30 • Θεοδωρακάκη Κορνηλία 60 • Θηβαίου Δ. 20 • Καβουρινὸ Νικόλαο 50 • Κακαράτζα Ἀντώνιο 30 • Κανδαράκη Ἀντώνιο 100 • Καντιδάκη Ἰωάννη 60 • Καρακίτσιο Δημήτριο 150 • Καρανικόλα Β. Παναγιώτα 25 • Καρβέλα Παναγιώτη 100 • Καρκάνη Φίλιππο 30 • Καρυώτου Χαριτίνη 50 • Κατηχ. Σχ. Οσ. Μελετίου 150 • Καφάτο Ἀντώνιο 50 • Κετσέα Σταυρούλα 50 • Κηπουροῦ Βασιλική 100 • Κιούση Παρασκευή 20 • Κορίλλη Ἐλένη 20 • Κοτοπούλη Ἀνδρέα 30 • Κούγια Αἰκατερίνη 25 • Κουνδῆ Νικόλαο 100 • Κουντούρη Δημήτριο 300 • Κουραφᾶ Χριστίνα 150 • Κοῦσο Ἀ. Κων/νο 20 • Κουτσογιάννη Ἀγγελική 200 • Κουτσογιάννη Δήμητρα 160 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 60 • Κωστοπούλου Παναγιώτα 30 • Λεβεσάνο Νικόλαο 100 • Λεφάκη Ἐλένη 20 • Λούμου Παναγιωτοπούλου Παναγιώτα 10 • Λυμπέρη Δημήτριο 44 • Μανθόπουλο Κων/νο 1002 • Μαρινάκη Κώστα 20 • Μαρίνη Χαράλαμπο 10 • Μαρκάκη Ἰωάννη 100 • Μαυρή Ἄννα 10 • Μαύρου Περσεφόνη 20 • Μητρόπουλο Παναγιώτη 100 • Μητρούδη Μαρία 25 • Μιχαηλίδη Ἰωάν. καὶ Κων/να 100 • Μονή Ἀγ. Πάντων 50 • Μονή Ἀγ. Παρασκευῆς 30 • Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάρκης 100 • Μονή Σίμωνος Πέτρας 100 • Μουλουγκέτα Μαγδαληνὸ 30 • Μπαλτσῆ Ζωή 50 • Μπάμπη Παναγιώτα 50 • Μπασδάνη Μάγδα 20 • Μπινιάρη Κων/νο ▶

50 • Μπιρπανάγο Ά. 174 • Μπουζάνη Σοφία 50 • Μωραϊτη Άναστάσιο 30 • Ναός Άγ. Παύλου 120 • Ναός Άγ. Τρύφωνα 105,7 • Ναός Άγίας Σκέπης 200 • Νεοφώτιστο Παναγιώτη 10 • Νικολακάκο Γεώργιο 6,48 • Νικολετόπουλο Διομήδη 100 • Ντεληγιώργη Χρήστο 50 • Ντιώνια Φωτεινή 50 • Πάλλη Ά. 25 • Παναγιωτόπουλο Γεώργιο 100 • Παναγιωτουνάκο Γ. Σαράντο 50 • Πανούση Αϊκ. 50 • Παντζοπούλου Άδαμαντία 100 • Παπαγεωργίου Σταματίνα 150 • Παπαδόπουλο Ίωάννη καί Ειρήνη 100 • Παπαδόπουλο Σισών 600 • Παπαθανασοπούλου Παναγιώτα 100 • Παπαϊωάννου Γεώργιο 30 • Παπαμόσχου Σοφία 50 • Παπασταματίου Γεώργιο 115 • Παπαχρήστου Ήλιάνα 300 • Παππά Φωτεινή 150 • Πασχαλίδη Άναστάσιο 30 • Πατούνα Έμ. 30 • Περισοράτη Κων/νο 100 • Πλατάκη Ειρήνη 30 • Πλουμίδη Γεώργιο 5 • Πουρναρά Άγγελο 50 • Ράπη Κων/νο 400 • Ρέλλο Εύθύμιο 25 • Ρήγκο Άριστοτέλη 100 • Ρόκα Χαράλαμπο 100 • Σαραλιώτου Ούρανία 100 • Σιώμου Μαρία 10 • Σκαλτσά Δημήτριο 50 • Σκανδάλη Γεώργιο 50 • Σκορδιάκη Καπετανάκη Εύαγγελία 200 • Σολανάκη Μαρία 50 • Σολδατο Εύαγγελο 250 • Σολομωνίδη Άργύριο 30 • Σολομωνίδου Άνδρομάχη 60 • Σουλιώτη Κων/να 10 • Σύλλογο Έξωτ. Ίεραποστολής Ίτέας 100 • Σωτηρόπουλο Φώτη 100 • Ταρσούλη Διον. 300 • Τζανουδάκη Έμμανουήλ 80 • Τζιά Γεωργία 20 • Τζίντζιου Όλγα 50 • Τζιτζιφάκη Νικόλαο 200 • Τηγάνη Δημήτριο 5 • Τίγκα Φίλιππο 100 • Τρουπτσίδη Σταύρο 26 • Τσαβού Μαργαρίτα 50 • Τσαντήλα Μόκκα Άθανασία 50 • Τσελεπατιώτη Εύαγ. 50 • Τσιοκάνου Φρειδερίκη 100 • Τσόλη Άννα 40 • Τσουγκράνη Βασιλική 50 • Τσουκαλά Ειρήνη 200 • Φιλ. Σωματείο «Ο ΑΓ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ» 500 • Φλώρου Χρ. Άθηνά 20 • Χάλκο Δημήτριο 30 • Χαμουρούδη Λαμπρινή 40 • Χανιωτάκη Εύαγγελο 20 • Χαρμπίλα Χρήστο 130 • Χατζηγεωργίου Γεώργιο 50 • Χατζησταύρου Κων/νο 100 • Χατζητόλιο Άπόστολο 150 • Χρυσό Μιχ. Παύλο 100.

Έπιμέλεια: Εύαγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ Ἱεράρχης τῶν ὁραμάτων † Ὁ Φαναρίου Ἀγαθάγγελος Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.	2
Νικηφόρου Ἀρχιερέως αἰωνία ἡ μνήμη Ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Νικηφόρος Εἰκοσιδέκας Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου	3
«Τά ἔργα τῶν χειρῶν σου μή παρίδης» Ἀρχιμ. Πολύκαρπος Διαμαντόπουλος. Πατριαρχικός Ἐπίτροπος, τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κισανγκάνι.	8
Ὅσα Φιλοθέη ἡ Ἀθναία Ἡ φιλόνηρωπὴ «ἀπόστολος» τῆς Τουρκοκρατίας Πεντακόσια χρόνια ἀπὸ τῆς γέννησής της (1522-2022) Μ.Σ.Π.	11
Ἱεραποστολική περιοδεία τοῦ Μητροπολίτη Κινσάσας Ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας.	14
Ὑλικοτεχνική ὑποστήριξη γιὰ τὴν διάδοση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας † Ὁ Κορέας Ἀμβρόσιος	16
Πρώτη Πατριαρχική-Ποιμαντική ἐπίσκεψη στὴν Ἱερά Ἐπισκοπή Τολιάρας καί Νοτίου Μαδαγασκάρης Πρωτοπρ. π. Ἀντώνιος Μπαφαλοῦκος Δρ. Ἱεραποστολικῆς.	24
Δωρητές Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης	29

Πάντα τὰ ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΜΑ', τεύχος 163, Ἰούλιος - Αὐγούστος - Σεπτέμβριος 2022
Τριμηνιαῖο Ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

• Πληροφορεῖ με τρόπο υπεύθυνο γιὰ τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.
• Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη με ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτήτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21.

Ἐκδότης - Διευθυντής: Ὁ Μητροπολίτης Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰασιού 1, 11521 Ἀθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τὰ ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.
Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστολές - Ἐμβλήματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 - Ἀθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.315-316.

Συνδρομή γιὰ 1 χρόνο:

Ἑσωτερικοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιὰ τοὺς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμὴ τεύχους	€ 1,25

* Τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικὸ χαρακτῆρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλὰ καί στὴ διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικὲς προσφορὲς γιὰ τὴν ἐκδοση τοῦ περιοδικοῦ. Ἀριθμὸς Λογαριασμοῦ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558074-94.

IBAN: GR0501101460000014655807494

Παρακαλοῦμε θερμὰ, μετὰ ἀπὸ ὁποιαδήποτε κατάθεση, νὰ ἐπικοινωνεῖτε πάντοτε με τὸ Γραφεῖο Ἱεραποστολῆς.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Βασίλειος Μπίτσας.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονέρι Ἀττικῆς

PANTA TA ETHNI (All Nations)

Year 41, No 163, July - August - September 2022

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:
* **To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.**
* **To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.**

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "PANTA TA ETHNI" (All Nations) Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21 Athens — GREECE. Tel. +3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
Αριθμός Άδειας
9

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π.ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 3536

